

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2016

Eliška Moravová

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky a logopedie

Pseudoterapeutické přístupy ke klientům s poruchou řečové komunikace

Bakalářská práce

Autor: Eliška Moravová
Studijní program: B 7506 Speciální pedagogika
Studijní obor: Speciálně pedagogická péče o osoby s poruchami komunikace
Vedoucí práce: Mgr. Martin Kaliba

Zadání bakalářské práce

Autor:	Eliška Moravová
Studium:	P131170
Studijní program:	B7506 Speciální pedagogika
Studijní obor:	Speciálně pedagogická péče o osoby s poruchami komunikace
Název bakalářské práce:	Pseudoterapeutické přístupy ke klientům s poruchou řečové komunikace
Název bakalářské práce AJ:	Pseudo-therapeutic approaches to clients with impaired speech communication

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá pseudoterapeutickými přístupy k logopedii, léčitelstvím, dalšími "alternativními" přístupy a "nadpřirozenými" schopnostmi léčitelů včetně organizací, které tyto metody nabízejí klientům s poruchou řečové komunikace. V teoretické části práce jsou popsány metody a postupy efektivní logopedické terapie. Ty jsou komparovány se zmíněnými pseudoterapiemi. Praktická část se zaměřuje na mapování situace v Hradci Králové a okolí. Cílem bakalářské práce je popsat přístupy alternativních konceptů k osobám s poruchami komunikace, vytvořit jejich přehled a charakteristiku.

HEŘT, Jiří. Alternativní medicína a léčitelství. Praha: V. Nosková, 2011. ISBN 978-80-87373-15-6.
HEŘT, Jiří. Výkladový slovník esoteriky a pavéd. Praha: V. Nosková, 2008. ISBN 978-80-903320-6-5.
KLENKOVÁ, Jiřina. Logopedie. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1110-9.
LECHTA, Viktor. Terapie narušené komunikační schopnosti. Praha: Portál, s.r.o., 2005. ISBN 80-7178-961-5.
NEUBAUER, Karel. Neurogení poruchy komunikace u dospělých. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-159-4.
ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA. Klinická logopedie. Praha: Portál, 2003. ISBN 978-80-7178-546-0.

Garantující pracoviště: Katedra speciální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Martin Kaliba

Oponent: PhDr. Kamila Růžičková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 27.1.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně (pod vedením vedoucího bakalářské práce) a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 24. 3. 2016

Podpis.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Martinu Kalibovi za odborné vedení, za pomoc a cenné rady při zpracování této práce.

Anotace

MORAVOVÁ, Eliška. *Pseudoterapeutické přístupy ke klientům s poruchou řečové komunikace*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. 51 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá pseudoterapeutickými přístupy ke klientům s poruchou řečové komunikace, alternativními terapiemi a léčitelstvím. V teoretické části práce jsou popsány metody a postupy efektivní logopedické terapie, vývoj logopedie a její principy, oproti tomu jsou popsány alternativní léčitelské metody, je vytvořena jejich stručná charakteristika a hodnocení neefektivnosti. Výzkum v praktické části práce se zaměřuje na nabídku pseudoterapií v Hradci Králové a okolí a na názory odborných pracovníků pracujících v klinické praxi na alternativní přístupy k osobám s poruchou řečové komunikace. Cílem bakalářské práce je popsat přístupy alternativních konceptů k osobám s poruchami komunikace, vytvořit jejich přehled a charakteristiku.

Klíčová slova: logopedie, terapie, pseudoterapie, poruchy komunikace.

Annotation

MORAVOVÁ, Eliška. *Pseudo-therapeutic approaches to clients with impaired speech communication*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2016. 51 s. Bachelor Degree Thesis.

This thesis deals with pseudo-therapeutic approaches to clients with impaired speech communication, alternative therapies and natural healing. The theoretical part describes the methods and procedures of effective speech therapy, the development of speech therapy and its principles, as opposed to describe alternative healing methods, created their brief description and assessment of inefficiency. The research in practical part is focused on offering pseudo-therapy in Hradec Králové and its surroundings, and the opinions of professionals working in clinical practice for alternative approaches to persons with impaired speech communication. The goal of the thesis is to describe approaches to alternative concepts for persons with communication disorders, to create its overview and characteristics.

Keywords: speech therapy, therapy, pseudo therapy, communication disorders.

Obsah

Úvod.....	8
Teoretická část práce	9
1 Řečová komunikace	9
2 Logopedická terapie.....	10
2.1 Stručná historie logopedické péče.....	11
2.2 Metody	13
2.3 Principy	15
2.4 Formy a druhy logopedické terapie.....	16
2.5 Prolínání součástí logopedické intervence	17
3 Pseudoterapeutické a alternativní terapie	19
3.1 Alternativní medicína, léčitelství a pseudoterapie	19
3.2 Organizace Basic.....	22
3.3 Aura-soma	23
3.4 Aromaterapie.....	25
3.5 Bachovy květové esence	26
3.6 Konstelace	28
3.7 Kineziologie aplikovaná.....	28
Praktická část práce	32
4 Metodika výzkumu	32
5 Analýza materiálů	34
5.1 Shrnutí dat	40
6 Interpretace dat rozhovorů	42
6.1 Co si odborní pracovníci představí pod pseudoterapiemi?	42
6.2 Jaké jsou jejich zkušenosti s pseudoterapiemi?	45
6.3 Shrnutí dat	47
Závěr	49
Literatura.....	50
Přílohy.....	52
Příloha A	52

Úvod

Bakalářská práce se zabývá tématem pseudoterapeutických přístupů ke klientům s poruchou řečové komunikace. V dnešní době je časté, že lidé vyhledávají pomoc léčitelů a odvrací se od odborné lékařské pomoci, může se tak stát i v případě poruch komunikace, kdy může být důvodem snaha rodičů o co nejrychlejší zlepšení komunikace u jejich ratolestí, ale častým důvodem může být také zoufalost, v kterou rodiče propukají, když se u dítěte neprojeví jednoznačné zlepšení.

V práci se prolínají poznatky z logopedie, alternativní medicíny, a dalo by se říci, že zde velkou roli hrají také ekonomické dovednosti z hlediska propagace alternativních terapií až pseudoterapií léčiteli, kteří prošli „specializovaným“ kurzem, ale vzdělání, potřebné pro vykonávání odborné péče nemají.

Teoretická část se zabývá základními principy logopedické terapie, metodami, které se aplikují při terapii poruch řečové komunikace, formami a druhy logopedických terapií. Oproti tomu budou popsány alternativní metody léčby (pseudoterapie), které se zaměřují mimo jiné i na poruchy řečové komunikace (Aura-soma, aromaterapie, kineziologie, atd.). Ke zmíněným pseudoterapiím bude také připojeno hodnocení z hlediska funkčnosti konkrétní terapie. V praktické části bude poté výzkum zaměřen na častost nabídky pseudoterapií v Hradci Králové a okolí. A druhou část praktického výzkumu budou tvořit výsledky rozhovorů na téma „Jak na pseudoterapie (alternativní způsoby léčby) nahlíží odborní pracovníci?“.

Vybrané téma není komplexně zpracované a výsledky praktického výzkumu mohou přinést nové informace. Propojení logopedické terapie s alternativními způsoby terapie není často diskutovaným a podrobně zpracovaným tématem, což není známkou menší důležitosti tématu. Z důvodu málo propracované tematiky jsem si toto téma zvolila pro svou bakalářskou práci.

Cílem bakalářské práce je popsat přístupy alternativních konceptů k osobám s poruchami komunikace, vytvořit jejich přehled a charakteristiku.

Teoretická část práce

1 Řečová komunikace

Jazyk je komunikační kód, skládající se z jasně odlišených signálů a znaků, které reprezentují každý aspekt tohoto kódu. Jejich užití je podmíněno kognitivními procesy (především paměť a pozornost) a intelektovými schopnostmi. Jazykový kód je také závislý na schopnosti učení se novým informacím. Obsahuje základní složky - sémantickou (význam a rozsah částí jazykového kódu, u verbálního především aktivní a pasivní slovní zásoba), syntaktickou (stavba vět a souvětí), fonologickou (abstraktní lingvistická úroveň individuálního zvukového systému, jímž je jazykový kód realizován), pragmatickou (užití jazyka v sociální komunikaci a efektivita jeho užití). (Neubauer, 2007)

Samotná řečová komunikace je proces, ve kterém jsou účastníky předávány informace. Řečová komunikace zahrnuje motivovaný záměr, poté výběr prostředků a jejich užití, také zahrnuje příjem informací, jejich zpracování, důležité je také zpracování obsahu a tvorba odpovědi. Je to komplexní proces, na kterém se podílejí tři typy předpokladů – vrozené mentální předpoklady užívání jazyka, předpoklady získané aktivní interakcí jedince s prostředím a faktory aktuálně působící v komunikační situaci. (Neubauer, 2014)

Problematika mezilidské komunikace je zkoumána jazykovědnými a psychologickými disciplínami, syntézou těchto disciplín vznikla oblast psycholingvistického výzkumu řečové komunikace. Pojem řečová komunikace vychází z přijetí právě psycholingvistické koncepce. Systém dělení poruch řečové komunikace má za cíl odhalit příčinu vzniku poruchy a stimulovat určité oblasti komunikačních schopností. Přispívá také k vnímání procesu řečové komunikace jako vícemodálního jevu. Dělení poruch řečové komunikace akceptuje přítomnost motorických řečových poruch, poruch na bázi jazykového systému, poruch kognitivně-komunikačních schopností a na bázi percepční bariéry. Terapeutická intervence je zacílena do oblastí příčiny poruch řečové komunikace. (Neubauer, 2007)

2 Logopedická terapie

Logopedie je vědní obor, který má interdisciplinární charakter. Zkoumá zákonitosti vzniku, eliminaci a v neposlední řadě prevenci poruch řečové komunikace. Logopedie je věda, která zkoumá poruchy řečové komunikace z hlediska příčin, projevů, následků, možností diagnostiky, terapie i prevence. (Lechta, 2005)

V minulosti byla evidována řada pokusů, které se snažily vymezit termín, který by zahrnoval působení logopeda ve všech složkách pracovní oblasti. Objevovaly se termíny jako „výchova řeči“, „rozvoj, výchova a vzdělávání“, „logopedická činnost“, atd. Tyto termíny se však v praxi neujaly. Nejvýstižnějším pojmem, který zahrnuje aktivitu specifickou pro práci logopeda ve všech oblastech, je logopedická intervence. Tímto pojmem podchycujeme různorodé činnosti logopeda. Logopedická intervence je specifická aktivita, která má za cíl identifikovat, eliminovat, zmírnit či překonat poruchu řečové komunikace, či úplně předejít tomuto narušení. Je to složitý multifaktoriálně podmíněný proces, který se realizuje na třech prolínajících se úrovních – diagnostika, terapie, prevence. V rámci logopedické intervence je zapotřebí využívat poznatky lékařství, lingvistiky, pedagogiky, speciální pedagogiky,... Nejen sama logopedie, ale i její poddisciplíny, jako například afaziologie, mají interdisciplinární charakter. (Lechta, 2005)

Kromě výše uvedených všeobecných cílů terapie jsou ještě další, a to specifické cíle, mezi které patří změnit či eliminovat příčinu u narušeného vývoje řeči, modifikovat poruchu (například u dětí s mentální retardací, vývojovou dysfázií,...), učit dítě používat kompenzační strategie a zaměřit terapii ne na dítě, ale na jeho rodinu a nejbližší okolí. (Mikulajová, Kapalková, 2005)

Východiskem pro úspěšnou terapii poruch řečové komunikace je co nejpřesnější diagnostika, která vyžaduje čas k realizaci. Podle hloubky diagnostického záběru můžeme rozdělit tři úrovně logopedické diagnostiky. Mezi tyto tři úrovně patří vyšetření orientační, které se realizuje například v rámci screeningu, odpovídá na otázku, zda má nebo nemá vyšetřovaná osoba poruchu řečové komunikace. Toto vyšetření obvykle neposkytuje dostatek informací, které jsou potřebné ke stanovení reálných cílů následné terapie. Dalším je vyšetření základní, kde jde o zjištění konkrétního druhu komunikační poruchy a určení základní diagnózy. Poslední úroveň je vyšetření speciální, které se snaží co nejpřesněji identifikovat zjištěnou poruchu

komunikační schopnosti – jaký je typ, forma stupeň poruchy, jaké jsou její příčiny, specifika a následky. (Lechta, 2005)

Cílem logopedické diagnostiky je samozřejmě stanovení diagnózy. Najdeme rozdíly v medicínské a logopedické diagnostice. V lékařství je zaměřena hlavní pozornost na zjištění příznaků chorob, ale na druhé straně ve speciální pedagogice i logopedii se diagnostika zaměřuje také na neporušené funkce, které lze využít při terapii a při socializaci. Cílem je co nejpřesnější postihnouti narušené řečové komunikace, což se stává východiskem pro stanovení intervenčních metod. (Klenková, 2007)

Nejžádanějším cílem terapie je úplné odstranění poruchy řečové komunikace. V nejtěžších případech však nelze tohoto dosáhnout. V případě, že nejde porucha zcela odstranit, snažíme se zmírnit stupeň narušení na co nejmenší možnou míru, prolomit komunikační bariéru. Terapie se primárně nezaměřuje na řeč a jazyk, ale na komunikační schopnost člověka, na zkvalitnění jeho komunikační kompetence. Cíl se realizuje v rámci terapeutického plánu, jímž se logoped řídí, vede klienta s cílem již zmíněné eliminace či redukce problému. (Lechta, 2005)

2.1 Stručná historie logopedické péče

V této kapitole bude stručně nastíněna historie logopedické péče dle Lechtovy periodizace. Dle Lechty můžeme vymezit sedm základních kategorií.

1. Řečová komunikační schopnost se v této etapě stává předmětem obdivného uctívání. V této fázi zrcadlení je kromě odhalení spjatosti jazyka, řeči a slova s kulturou a uměním, pro toto období charakteristický především vznik prvních písem a písemných záznamů (eposu,...). Události a komunikace se v tomto období dostávají do přímého vztahu. Člověk si komunikace jakožto nástroje velice vážil. Tato etapa je datována do období cca 3. tisíciletí před naším letopočtem.

2. V této etapě nalzáme písemné záznamy o existenci osob s poruchou řečové komunikace. Především se jednalo o panovníky, vůdce a další jiné výše postavené obyvatele. Došlo ke vzniku civilizací nového typu, které byly založeny na demokratických principech. Se vznikem práv, politiky, soudnictví a zákonu vzrostl i význam řeči a komunikace vůbec. Tady shledáváme i první znaky logopedické péče a to především ve smyslu kultivace jazyka pro veřejné účely. Hlavním znakem a pilířem

tohoto období se stalo totiž řečnictví a péče a výchova o dobrého řečníka. Časově lze toto období datovat přibližně od 14. století př. n. l.

3. Tuto etapu, která je datována do 1. - 15. století, charakterizují počátky systematického kultivování řečové komunikační schopnosti a zmínky o narušené řečové komunikaci v pracích významných myslitelů. Pravidelně se využívala kombinace řeči a písma a tím došlo ke zvýšení účinnosti komunikace. Součástí rozvoje byl i vznik nových středověkých univerzit, které rozšířily vzdělání a tištěné písmo.

4. V tomto období (16. – 17. století) nalezneme ojedinělé pokusy zavést systematickou péči o osoby s poruchou řečové komunikace a první vědecká pojednání o poruchách řečové komunikace. Rozšířily se prostředky komunikace o nové druhy médií, díky čemuž se zvýšila účinnost šíření myšlenek a informací. Dochází zde i ke vzniku nové moderní společnosti vlivem rozvoje vědy a techniky.

5. Tato etapa osvícenství a průmyslové revoluce způsobila velký převrat v dějinách lidstva. Vedle toho vznikala konkrétní a systematická péče o postižené osoby. V oblasti logopedie můžeme v tomto období hovořit o počátcích organizované péče o osoby s poruchou řečové komunikace. Komunikace se také rozšířila o nová, neliterární média. Jedná se o období 18. století.

6. V této předposlední etapě, která se datuje do 19. – 20. století, se utvořily východiska pro utváření vědeckých základů logopedie. Tyto základy pocházejí především z německy mluvících zemí a měst. Ve druhé polovině 19. století dochází také k rozvoji komunikace ve světě, k přenosu obrazu v reálném čase, písma i hlasu na dálku.

7. Poslední etapou je období 20. – 21. století, kdy dochází k definitivnímu konstituování logopedie jako vědního oboru se všemi aspekty, které danému oboru přísluší. Aplikace logopedie je v některých zemích směrem do školství a směrem do zdravotnictví. Jsou zaznamenány i snahy o integraci. Od poloviny 20. století se komunikace stává všeobsáhlou a interaktivní. Dochází ke spojení řeči, vědy a techniky a tím je kladen větší důraz na komunikační gramotnost. (Lechta in Škodová, Jedlička, 2003)

Jednou z nejvýznamnějších osobností logopedie bývalého Československa byl Doc. PhDr. Josef Liška, CSc. Měl velký podíl na rozvoji systému logopedické péče na

Slovensku, ale také na vzniku České logopedické společnosti a poté i Slovenské logopedické společnosti. (Neubauer, 2014)

Samotný název logopedie je utvořen z řeckého slova logos (slovo) a paidea (výchova). Logopedie jako vědní obor se začal formovat v první polovině 20. století a formuje se dodnes. V roce 1924 vídeňský lékař Fröschels definoval logopedii jako lékařskou vědu, ale u nás ji později definoval lékař a foniatr Miloš Sovák jako speciálně pedagogický obor. Sovák také založil v roce 1946 v Praze Logopedický ústav. Existuje řada dalších definic, jako například výchova řeči, zdravotnický obor, který se zabývá fyziologií a patologií komunikace,... Současná logopedie se neorientuje pouze na dětskou populaci, jak si myslí velké procento populace, ale zabývá se také problematikou poruch řečové komunikace u osob ve všech věkových kategoriích. U nás je logopedie tradičně součástí speciální pedagogiky a má těsný vztah i k dalším oborům speciální pedagogiky, jako jsou surdopedie, somatopedie, psychopedie, pediatrie, foniatrie, vývojová psychologie, fonetika,... Zakladatelem české logopedie je Miloš Sovák, který společně s Beckerem považoval logopedii za průřezovou disciplínu a kladl ji průsečík mezi medicínou a pedagogikou. Moderní koncepce logopedie přesouvá předmět zkoumání od „hovoření“ ke „komunikaci“. (Klenková, 2006)

2.2 Metody

Metody logopedické terapie bychom mohli rozdělit na stimulující (nerozvinuté a opožděné řečové funkce, v terapii narušeného vývoje řeči), korigující (nesprávné řečové funkce, při terapii dyslalie), reedukující (ztracené, dezintegrované řečové funkce, při terapii afázie). Logopedickou terapii lze charakterizovat v podstatě jako řízené učení, které probíhá pod řízením, usměrňováním a kontrolou logopeda v logopedických zařízeních. V logopedické terapii lze využít i metody ze speciální pedagogiky, jako jsou metody a postupy reedukace, což chápeme jako souhrn postupů zaměřených na postiženou funkci, rozvíjení nevyvinutých funkcí a úpravu narušených funkcí. Dalšími metodami jsou kompenzace, kterou rozvíjíme náhradní, nepostižené funkce a rehabilitace. (Lechta, 2005)

Jako přípravu na terapii můžeme u dětí použít tzv. „theraplay“, což je metoda hravým způsobem. Metodu aplikujeme u dětí, které nejsou z hrůznějších důvodů (věk, porucha pozornosti,...) schopny a připraveny participovat na terapii. (Franke in Lechta, 2005)

Daný terapeutický postup by měl vyústit v požadovaný výsledek a pro různé typy narušení ve stejné nozologické jednotce mohou být účinné rozmanité terapeutické postupy. Proto se diskutuje o problému účinnosti, efektivnosti a účelnosti logopedické terapie. Terapeutická účinnost zahrnuje míru užitečnosti a prospěšnosti terapie v optimálních či ideálních podmínkách, terapeutická efektivnost určuje míru užitečnosti terapie v klinických podmínkách a terapeutická účelnost se posuzuje ve srovnání s ostatními terapeutickými metodami. (Kerekrétiová, Šebianová in Lechta, 2005)

Jednou z nejčastějších chyb se uvádí názor, želepší-li se komunikace v rámci aplikace určitého terapeutického postupu, je to důkaz, že tato terapie je efektivní. K potvrzení pravdivosti je ale nutné zohlednit všechny proměnné, které v terapeutickém postupu fungují a vzájemně porovnávat více terapeutických postupů, programů z hlediska jejich efektivity. (Lechta, 2005)

Jestliže selžou všechny terapeutické pokusy o eliminaci, zmírnění či překonání poruchy řečové komunikace, musíme se zamyslet nad problémem neúspěšnosti terapie. Je třeba zkoumat i vnější faktory a jejich vliv na danou terapii. Mezi vnější faktory můžeme zařadit například to, že se pacient v testové situaci chová žádoucím způsobem a ne přesně tak, jako v reálném životě a při reálné komunikaci, svou roli také hraje očekávání terapeuta, ať už pozitivní či negativní, které může ovlivnit výsledek terapie, ale i samotné očekávání pacienta v danou terapii. Velmi důležitý je způsob komunikace terapeuta s klientem. Všechny tyto otázky se netýkají jen teorie, ale právě praxe. (Lechta, 2005)

U dospělých osob je důležité zapojení metod kognitivní a paměťové rehabilitace v individuálním i skupinovém pojetí. Terapie je u většiny poruch dlouhodobou záležitostí, kde je nezbytná spolupráce postižené osoby a jejího okolí. Právě vzájemná spolupráce všech zúčastněných by měla vést ke zlepšení schopnosti komunikace postiženého jedince. Je zde několik důležitých momentů ve spolupráci rodiny nebo lékaře, mezi které patří snaha doporučit osobu, která pociťuje nějaké komunikační problémy, toto je důležité nejen pro nejtíže postižené nekomunikující osoby, důležitá je trvalá snaha postiženého motivovat, a také snaha pacienta dodržovat terapeutická doporučení, klíčové je vytvoření motivujícího prostředí a spolupráce pacientů na pokoji, jako poslední a klíčová je aktivní pomoc osobě s poruchou řečové komunikace každodenním terapeutickým cvičením. To je základ úspěšné terapie. (Neubauer, 2003)

Od terapeutických metod je třeba odlišit logopedické techniky. Pod pojmem metoda chápeme určitou cestu vedoucí k cíli, ale technika představuje nějakou činnost, konkrétní postup, kterým se lze k cíli dostat. Například metoda korekce rotacismu se může realizovat různými technikami, jako jsou například substituční, mechanické techniky. (Hartl, Hartlová in Lechta, 2005)

2.3 Principy

Je nutné respektovat několik pravidel, které podmiňují úspěšnost logopedické terapie. Mezi tato pravidla patří respektování všeobecných principů řízeného učení – princip motivace, která je velmi důležitá u případů, které vyžadují dlouhodobou terapii, pedagogické principy, mezi které patří princip aktivity, názornosti, soustavnosti, individuálního přístupu, speciálně pedagogické principy (socializace, resocializace, optimální prostředí) (Vašek in Lechta, 2005). Specificky logopedické principy, mezi které patří princip minimální akce, relaxace (terapie musí probíhat v maximálním duševním i tělesném uvolnění), princip týmového přístupu, symetričnosti terapeutického vztahu (rovnocenní partneři), monosenzoriální přístup dle aktuální potřeby, důležité je také krátkodobé, ale časté procvičování, funkční používání řeči, v neposlední řadě také včasná intervence a imitace přirozeného normálního vývoje řeči. (Lechta, 2005)

Stále více se dostává do popředí princip překonávání komunikační bariéry, kde se nezaměřujeme úzce na jazyk, ani na řeč, ale na člověka jako na biopsychosociální jednotku, jež má poruchu řečové komunikace. V terapii nejde pouze o momentální klinický obraz, ale v popředí by měla být tzv. biografická dimenze každého případu. (Braun in Lechta, 2005)

Mezi další principy bychom mohli zařadit princip adaptibility a flexibility, kdy terapeuti musí přistupovat ke svým komplexním zásadám dostatečně flexibilně a citlivě a přizpůsobovat své metody, aby nedošlo pouze k mechanickému používání obecné metody, což by mohlo ohrozit efektivitu práce. Také princip přirozenosti, princip vývoje, kdy musí terapeut vždy začínat na aktuální vývojové úrovni komunikace, jazyka a řečových dovedností jedince s poruchou řečové komunikace. Je také důležité nalézt rovnováhu mezi individuálním a skupinovým přístupem, atd. (Vitásková, 2013)

Někdy je velmi obtížné rozeznat všeobecné principy od specifických, nastává jejich prolínání. U terapie jednotlivých druhů poruch řečové komunikace se využívají

navíc ještě konkrétnější principy, které jsou typické pro daný druh narušení, jako například u dyslalie princip používání pomocných hlásek. (Lechta, 2005)

2.4 Formy a druhy logopedické terapie

V klinicko-terapeutické praxi rozlišujeme čtyři druhy terapie. Mezi ně patří individuální terapie, kdy se terapie přizpůsobuje osobě a věku osoby s poruchou řečové komunikace, dalším druhem je skupinová terapie, ve které je tři až šest lidí s poruchou řečové komunikace, předposledním druhem je intenzivní terapie, která může probíhat několikrát denně a intervalová terapie, kdy se po odstupu několika týdnů či měsíců opakovaně aplikuje intenzivní terapie. Je samozřejmě možná i kombinace zmíněných druhů terapie. Individuální terapie se může aplikovat i jako intervalová terapie, je také výhodné střídat individuální a skupinové terapie. (Lechta, 2005)

Kladem u individuální terapie z hlediska dítěte je to, že se terapeut věnuje a přizpůsobuje dítěti, komunikace může být důvěrnější, dítě může ovlivňovat a vybírat činnosti, navrhovat hry,... Negativem může být ale to, že si uvědomuje svůj handicap, se kterým musí navštěvovat logopeda. Z hlediska terapeuta je kladem individuální terapie možnost intenzivně se věnovat jednomu dítěti podle individuálních potřeb, blíže poznat dítě i jeho rodinu. Nejčastěji se zde uplatňují direktivní postupy, které jsou založené na vyvolání potřebných odpovědí. Negativem se může stát ignorování terapeutických postupů rodiči, ale také je zde větší interval mezi jednotlivými setkáními. (Mikulajová, Kapalková, 2005)

Co se týče skupinové terapie, očima dítěte je velkým kladem přirozený celodenní pobyt v kolektivu dětí, kde jsou hry a běžné činnosti základní formy terapie. Negativem je menší častost verbálního kontaktu s terapeutem a méně dominantní typy tedy můžou zůstat více v pozadí. Z hlediska logopeda je zajisté skupinová terapie pro děti výhodná, protože se vzájemně motivují, mají možnost přirozeně upevňovat a automatizovat naučené dovednosti v kontextu během celého dne. Svou roli zde také hrají prvky soutěživosti, rozvíjí se sociální interakce dětí, jsou možná také kolektivní setkání rodičů. Skupinová terapie je náročnější na přípravu než individuální, musí se promyslet důkladně detaily celého denního programu. Kromě skupinových cílů jsou důležité individuální terapeutické cíle pro jednotlivé děti. Negativem je v tomto případě menší časový prostor pro individuální práci s rodiči dětí. (Mikulajová, Kapalková, 2005)

Dle Brauna můžeme rozdělit formu terapie strukturně - analytickou, která je založena na principu diagnóza – terapie. Tato forma začíná analýzou základních faktorů (osobní anamnéza, sociální situace) a faktorů specifických pro danou poruchu řečové komunikace (somatické, kognitivní, senzomotorické,...). Na základě této analýzy je pak sestaven strukturní plán, který zahrnuje rozhodující faktory – určí se terapeutický cíl, verbální úroveň, metodika, prostředky,... Organizačně se plánování člení na terapeutické jednotky (například u dyslalie fixace) a terapeutická sezení, kterých může být několik. Druhou formou je interakčně – analytická forma terapie. Terapeutický plán vyžaduje analýzu řečového chování a úroveň vývoje řeči. Tato forma terapie může být využita při stimulaci narušeného vývoje řeči, k podněcování komunikační schopnosti, oproti tomu předchozí forma je vhodná ke korekci poruchy řečové komunikace. (Braun in Lechta, 2005)

Vedle forem máme nejrozličnější komplexně neutříděné druhy terapií – například rodinnou, ergoterapii, rekreační terapii, dramaterapii, biblioterapii,... Z hlediska zaměření můžeme terapii rozdělit na kauzální terapii, symptomatickou terapii a celostní terapii. Kauzální terapie je zaměřená na příčiny poruchy a snaží se je odstranit. V rámci logopedie ale nejde vždy tento typ terapie uplatnit. Je to například v případech, kdy je příčinou narušené komunikační schopnosti mentální postižení, DMO a nelze již odstranit prvotní příčinu. U mnohých případů může zůstat také příčina neznámá (například u koktavosti), tudíž nemůžeme logopedickou terapii takto zaměřit. Symptomatická terapie se může uplatňovat právě u neidentifikované etiologie poruchy. Terapie je zaměřena na redukci projevů dané poruchy například s cílem zformovat komunikační schopnost jedince tak, aby dosáhla normy. Pokaždé by však mělo jít o celostní zaměření terapie jak z hlediska jedince s poruchou řečové komunikace, tak z hlediska jednotlivých částí terapie. Tento přístup lze uplatnit v dětských centrech, kde se dá bezprostředně aplikovat na jednom místě. (Lechta, 2005)

2.5 Prolínání součástí logopedické intervence

V rámci logopedické terapie nelze vždy jednoznačně odlišit terapii od diagnostiky a prevence. Může nastat vzájemné prolínání prvků zmíněných aktivit. Už první kontakty terapeuta a člověka s poruchou řečové komunikace a s jeho příbuznými mohou mít pozitivní terapeutický efekt (terapeutická diagnostika). (Lechta, 2005)

Jako se terapie může prolínat diagnostikou, může se také prolínat s prevencí. V logopedii je možné aplikovat primární, sekundární a terciární prevenci. Co se týče primární prevence, může být specifická, která se zaměřuje na konkrétní riziko (předcházení koktavosti, dysfonii,...) a také nespecifická, která podporuje žádoucí formy chování (propagace správné péče o řeč dítěte). Cílem je předcházet situacím, které jsou ohrožující. (Hartl, Hartlová, 2005)

Sekundární prevence se již zaměřuje na rizikovou skupinu, která je ohrožena negativním jevem (předcházení poruchám hlasu u hlasových profesionálů). Poslední, terciární prevence je zaměřena na lidi, u kterých se již porucha řečové komunikace objevila. U takového případu se snažíme předejít dalšímu negativnímu vývoji a dalším negativním následkům poruch řečové komunikace. Často se uplatňuje model symetrického poradenství, což znamená, že rodič, příbuzný i člověk s poruchou řečové komunikace jsou partnery logopeda se všemi právy i povinnostmi. (Lechta, 2005)

3 Pseudoterapeutické a alternativní terapie

3.1 Alternativní medicína, léčitelství a pseudoterapie

Nejdříve je důležité, vyjasnit si samotné pojmy pseudoterapie, alternativní medicína (dále jen AM) a léčitelství.

Pseudoterapie neboli pseudověda je termín, kterým lze označit disciplínu, která se vydává za vědu, ale používá často neadekvátně vědeckou metodiku a terminologii, ale spočívá na chybných premisách. Typickou pseudovědou je homeopatie, která je organizována jako další vědecké obory a využívá vědeckou metodiku. Pyšní se také svými studiemi, které jsou ale naprosto slepé a principy, které využívají, jsou všechny neplatné. Pseudovědecké disciplíny předpokládají existenci duchovní síly a jsou netestovatelnými pseudohypotézami. (Heřt, 2008)

Základní vědeckou metodou je experiment, ale pseudovědy se opírají pouze o jednotlivé případy, kazuistiky a o pouhou intuici. Místo srozumitelnosti obsahují magické a mystické prvky a místo přesné terminologie se objevují nepřesné termíny. Jejich léčiva mají charakter panacey. Osoba, která takové metody vykonává, je většinou laik, nevzdělaný v příslušném oboru, nevede žádnou dokumentaci, používají podvody a lži. Hranice mezi vědou a pseudovědou bývá ostrá, pouze někdy a dočasně se nějaká disciplína může dostat na rozhraní obou oblastí. Tyto disciplíny se však časem transformují buď ve skutečnou vědu, nebo pseudovědu. (Heřt, 2008)

AM je souborem nejrozmanitějších diagnostických a terapeutických metod, jejich spektrum je široké a nadále se rozšiřuje. Můžeme mezi ně zahrnout jak metody původně lidové, tak i nově vymyšlené, jsou to metody domácího původu, exotické metody, metody pocházející z Orientu i z amerických a afrických oblastí. Některé z metod jsou jednoduché až primitivní, jiné jsou velice sofistikované a využívá se při nich moderní technika. Počet takových metod nejde stanovit, dle některých publikací jich můžou být desítky, dle jiných stovky. Navíc se objevují stále nové metody a varianty, které pouze kopírují metody staré. Co vše je započítáno do metod AM, je ovlivněno snahou zástupců některých metod proniknout do vědecké medicíny. Typický je například případ akupunktury, která je v některých státech akceptována vědeckou medicínou, ale ve většině států je odmítána a řazena mezi metody AM. (Heřt, 2011)

AM může být ale také velmi nebezpečná. Bude uvedeno několik nebezpečí, která se ukrývají pod metodami AM. Je to zanedbání včasného stanovení správné diagnózy a následné léčby. Nalezneme spoustu případů, kdy nebyla určena diagnóza včas a nemohla být pacientovi poskytnuta účinná pomoc. Teprve neúspěch alternativní medicíny přivádí nemocného zpět k lékaři. Dalším nebezpečím může být to, že se vyskytnou vedlejší účinky. Není tomu tak, že by přírodní prostředky a prostředky AM nemohly mít vedlejší účinky. Homeopatické léky mohou obsahovat těžké kovy, které jsou pro lidský organismus toxické, podávání malým dětem může vést k velkému riziku. (Rucki, 2000)

Jsou navrženy desítky definic, z nichž můžeme vybrat jednu nejjednodušší, která zní – „AM je zdravotní péče, která leží mimo hlavní proud konveční medicíny.“¹ Tato definice ale zcela nevyhovuje, protože nevystihuje povahu principů alternativních metod, ani podstatu jejich údajného účinku. Výstižnější je definice – „Alternativní medicína je soubor metod, které vědecká medicína všeobecně nepoužívá, protože 1) principy metod odporují vědeckým poznatkům, 2) jejich účinnost nebyla prokázána standardním vědeckým postupem a 3) účinek má být zprostředkován duchovními nebo neznámými silami.“²

Rozdíly mezi vědeckou medicínou a AM jsou například tyto:

Respektování přírodních zákonů	Nepoznané či iracionální síly
Účinnost podložena důkazy	Účinnost metod neověřena
Logický systém	Výklad v rozporu s logikou
Objektivita, experiment	Subjektivita, spekulace
Přesná diagnostika	Nemožnost vědecké analýzy
Specifická léčba	Pancea

Tabulka 1: Rozdíly

Rozdíly jsou tedy patrné nejen v principech a výsledcích, ale i v přístupech a chování jejich protagonistů. Hlavním spojovacím znakem metod AM je, že se neopírají o spolehlivý vědecký důkaz podle požadavků moderní vědy a mohou být v rozporu s přírodovědnými poznatky. (Křížová, 2004)

¹ HEŘT, Jiří. *Alternativní medicína a léčitelství*. Praha: V. Nosková, 2011. ISBN 978-80-87373-15-6.

² HEŘT, Jiří. *Alternativní medicína a léčitelství*. Praha: V. Nosková, 2011. ISBN 978-80-87373-15-6.

U pojmu léčitelství můžeme najít také několik definic. Jako nejvýstižnější je například: „*Léčitelství je diagnostická a léčebná činnost, kterou vykonává léčitel, tedy osoba bez odpovídajícího lékařského vzdělání.*“³ Léčitel používá velmi často metody AM, ale nemusí tomu tak být vždy. Léčitelství je oblastí výrazně kontroverzní a od počátku je ve sporu s vědeckou, oficiální medicínou. Lékaři a léčitelé se střetávali, dalo by se říci, že soupeřili o pacienta, sporná je také účinnost léčitelských metod. Mezi léčiteli najdeme spoustu podvodníků, ale v současné době se konflikt daleko více vyhraňuje z důvodu organizování léčitelů a jejich žádosti o uznání jako legální součásti zdravotnictví. Problémy s léčitelstvím jsou zakořeněny ze dvou základních příčin, a to jsou nedostatečné vzdělání a znalost léčitelů a sporná účinnost používaných metod. (Heřt, 2011)

Mezi vědeckou medicínou a léčitelstvím najdeme také řadu velkých nepřehlédnutelných rozdílů. Dnešní medicína vychází z poznání příčiny choroby (etiologie), z průběhu choroby (patogeneze). Existuje široké spektrum příčin chorob, každá má jinou příčinu a jiný průběh a proto je diagnostika velmi náročná, využívají se podrobné anamnézy, fyzická vyšetření, přístrojové metody a komplikovaný je i následný výběr léčebných (terapeutických) metod. Ten musí odpovídat etiologii a odpovídat poruše. Na rozdíl od toho všeho léčitel nemá ani potřebné znalosti ani diagnostické prostředky, díky kterým by zvládl všechny požadavky a mohl dospět k řádné diagnóze. Nezná-li tedy přesnou diagnózu, nemůže zvolit potřebnou léčbu. To může být velkým rizikem, protože léčba bude pouze kauzální, nikoli symptomatická. (Heřt, 2011)

Mezi léčiteli najdeme osoby, které se poctivě svým klientům věnují a jsou přesvědčení o svých schopnostech, ale na druhou stranu najdeme i spoustu takových, kterým jde pouze o zisk, a používají k dosažení svého cíle nefungující metody. Můžeme se setkat i s léčiteli naprosto nezkušenými, ale také vysokoškolsky vzdělanými, bohužel i s léčiteli duševně nemocnými. Je tedy velmi těžké zorientovat se, zorganizovat a zlegalizovat takto nesourodé spektrum osob. (Heřt, 2011)

Léčitel by ale měl určitě být zodpovědný a kvalitní člověk, který má na mysli pouze dobro svého klienta, ale metody, které volí, jsou neměřitelné vědecky a mírou je

---

³ HEŘT, Jiří. *Alternativní medicína a léčitelství*. Praha: V. Nosková, 2011. ISBN 978-80-87373-15-6.

pouze svědomí léčitele. Záleží na volbě pacienta, pro co se rozhodne, návštěva léčitele je svobodnou volbou. (Křížová, 2004)

Nakonec této kapitoly bych ráda zmínila stručný vývoj léčitelství v České republice. Současná situace je velmi nepřehledná, neexistuje žádný registr léčitelů, není znám jejich počet ani vzdělání, chybí legislativa, která by léčitelství vymezila. Je jisté, že léčitelů je několik tisíc, jejich rozmach nastal po roce 1989, jelikož do té doby nebylo povoleno soukromé podnikání. Po revoluci se náhle objevilo pře deset tisíc osob, které v sobě údajně objevily léčebné schopnosti. Nejvíce se objevilo takových, kteří hlásali své mimosmyslové schopnosti. Zpočátku pracovali jako jednotlivci, ale postupně začaly vznikat organizace, čímž se snažili získat bezpečnější postavení, jelikož věděli, že jako jednotlivci mají menší vliv. Jako první nejspíš vznikla Česká asociace odborného léčitelství, která se po odchodu předsedy rozpadla na několik menších skupin a celkově prakticky zanikla. Jen dvě společnosti existují dodnes – Česká psychoenergetická společnost a Společnost alternativního léčení civilizačních a onkologických onemocnění. (Heřt, 2011)

3.2 Organizace Basic

Organizace se představuje jako studijní centrum, které pomocí specializovaného individuálního doučování pomáhá dětem, které mají potíže s učením. Přispívají k lepší kvalitě vzdělávání dětí a zlepšují tak jejich budoucnost. Centrum bylo založeno v roce 2002, aktuálně uvádějí více než 20 poboček v České republice a na Slovensku a mají přes 50 lektorů. Děti v centru dostávají individuální péči formou doučování, učí děti jak se učit, porozumět studované látce a umět ji používat v životě, odhalují také konkrétní překážky dětí při učení a učí rodiče, jak se správně s dětmi učit. Jejich studijní metoda čerpá z objevů spisovatele a humanisty L. Rona Hubbarda v oblasti vzdělávání. Cílem této studijní technologie je přinést dokonalé zvládnutí předmětu studia jako takového. Studijní metoda odhalí konkrétní bariéry, na které student během učení narazí a poradí jak tyto potíže zvládat. (www.basic.cz)

Ale opak je pravdou. Studijní centrum basic náleží ke scientologické (sektě) církvi, používá a propaguje její ideologii. Tato sekta se prostřednictvím studijního centra Basic, a dalších, snaží infiltrovat do společnosti. Centrum bylo založeno členkou nejradikálnějšího náboženského uskupení scientologické církve. V BASICu se školáci a jejich rodiče seznamují se scientologií právě pod hlavičkou scientologické organizace

Aplikovaná Scholastika. Nikde není toto propojení uvedeno. Velká část poplatků, které jsou zaplacené za služby, odchází do struktur scientologické církve. Studijní centrum uvádí, že používá "studijní technologii", "aplikovanou scholastiku" a operuje s dalšími rádo by vědeckými pojmy. Pro scientologii je typické, že se kryje množstvím kladných referencí a vytváří si dobrou image. Účinek jejich kurzů na klienta může být zpočátku opravdu prospěšný, avšak scientologií používané metody vedou k zmanipulování osobnosti a stále zvyšující se částky za kurzy jsou neúnosné. (www.r-factor.cz/basic.htm)

3.3 Aura-soma

Aura-soma je léčebný systém, který vzešel od britské léčitelky Vicky Wall, která byla dcerou židovského znalce kabaly. Tato léčebná metoda se zabývá odstraněním nemocí a problémů, které vznikají psychickou, duševní či mentální nerovnováhou. Můžeme ji zařadit k „celostním“ terapiím. Jedná se o syntézu léčby drahými kameny a minerály, energií rostlin a svou roli zde hrají i barvy. Má být hlavně léčbou duše a harmonizovat člověka po duchovní stránce, emocionální, mentální i fyzické. (Heřt, 2011)

Samotná léčba spočívá v potírání těla dvěma tekutinami, vodou a olejem, ze kterých vznikne po smíchání emulze, která se nanáší přímo na tělo. Klient si nejdříve v průběhu ošetření vyškoleným terapeutem udělá barevný test – vybere si ze sady čtyři lahvičky, které se mu líbí a jednu, která se mu nelíbí. Tím se zobrazí, co je jeho největší slabinou, na čem je třeba zapracovat, kde vznikl blok a co je jeho příčinou. Na základě tohoto testu vybere terapeut klientovi lahvičku a stanový přesný postup používání. V průběhu tohoto užívání, by si měl klient uvědomovat souvislosti, které dříve neviděl. To mu údajně pomůže pozitivně změnit své chování. Člověk se stane sebejistějším a lépe zvládá stresové situace. (Heřt, 2011)

K dispozici jsou tu stovky lahviček v několika léčebných sériích, tzv. Equilibrium, „pomandery“ a kvintesence. Equilibrium znamená rovnováhu, podle názvu mají tahle barevné lahvičky schopnost vnášet rovnováhu do oblastí našeho života. Pomáhá jak aplikace, na tělo, tak již postavení lahvičky na určité místo. Lahvičky jsou zdrojem energií v oblasti, kde žijeme a pracujeme, jsou naplněné vodou a olejem a obsahují energii barev. Barvy tvoří srdce Aura-somy. Léčivé síly působí v nitru člověka. (Reichlin-Meldegg, 2006)

Jednotlivé lahvičky zmíněného Equilibria jsou různě pojmenované (například po andělech). Je zde tedy lahvička pojmenována Gabriel, která připojuje duši a vědomí k svému já, natírá se na tělo od solárního plexu (tzv. čakra solárního plexu, která vede od spodní části zad) ke krku. Dalším příkladem je lahvička Rafael, která se natírá kolem třetího oka (jedná se o fenomén, který je zmiňován v historii napříč různými kulturami, dle vědeckého výkladu se jedná o šišinku mozkovou neboli epifýzu.) (Heřt, 2011)

Pomander označuje sestavu bylin, které slouží k očištění, harmonizaci, k ochraně aury a k jejímu posílení. Tyto esence se kapou do dlaní, rozetřou se a ruce se přiloží k obličejí. Slouží jako ochrana před nežádoucími energiemi. Mezi pomandery patří například růžový pro lásku, červený pro vyrovnaní energie, zlatý pro moudrost a sebepoznání,... (Reichlin-Meldegg, 2006)

Pomandery obsahují 49 bylinek v různých poměrech, podle oblasti, ve které působí. Jejich účinek by měl být okamžitý. A poslední zmíněné kvintesence jsou energetické substance, které slouží k navázání kontaktu s moudrostí uloženou v každém z nás. (Heřt, 2011)

Představují jemnější energetickou vibraci, někdy jsou nazývány mistrovské esence, které spojují člověka s jeho vyšším „Já“. Každá kvintesence nám dokáže přiblížit jemné energie barevného paprsku. Barevná vibrace přináší harmonii do našeho energetického pole. Esence se nanese na levé zápěstí a poté se zvednutýma rukama přijímáme energii. Patří sem například světle modrá Kvintesence, která podporuje pocit jednoty s přírodou, světle žlutá, která dokáže probouzet potenciál sebepoznání, světle růžová, která může zlepšit mezilidské vztahy,... (Reichlin-Meldegg, 2006)

Tato metoda se velice rychle rozšířila do celého světa (včetně Ameriky, Austrálie, Číny i Japonska). Dnes je propagována firmou Barevný svět s.r.o. Praha jak na webových stránkách, tak formou přednášek po celé republice. Vzdělávání učitelů Aura-somy je řízeno orgánem ASIACT (Art and Science International Academy of Colour Therapeutics), vzdělávání probíhá několik let a zakončuje se předáním licence k provozování popsané metody. (Heřt, 2011)

Barvy mají jistě vliv na naši psychiku a psychickou pohodu a mohou přispět k relaxaci. Metodu můžeme považovat za bezrizikovou a za metodu, která působí

psychoterapeuticky. Ale fyzické choroby nepochybně ovlivnit nemůže. Na webových stránkách je a

Aura-soma doporučena jako panacea na všechny choroby (i fyzické) od A až po Z (například na alergie, afty, astma, alkoholismus, akné, Alzheimerova choroba,...) což je nemyslitelné a v mnoha případech může dojít ke zhoršení zdravotního stavu pacientů, kteří zanedbají řádnou terapii a spolehnou se pouze na Aura-somu. (Heřt, 2011)

Zmíněná panacea je brána jako všelék, který má účinkovat proti všem chorobám. Zahrnuje léčebné byliny, kterým se přisuzují široké účinky, které jsou velmi nepravděpodobné. Typickým příkladem panacey jsou homeopatické přípravky vybrané podle konstituční homeopatické terapie. Patří sem také akupunktura, léčení vírou,... Ale chorob existují tisíce a jsou vyvolány různými příčinami. Každá nemoc má také svou příčinu i průběh. Cílem moderní medicíny je odstranit prvotní příčinu choroby. Pro každou nemoc je tedy nutné volit jiný terapeutický postup. (Heřt, 2008)

3.4 Aromaterapie

Tato metoda, která spočívá v léčbě kouřem ze spalovaných rostlin s obsahem těkavých vonných látek, se používala již ve staré Číně, Řecku, arabských zemích i v dalších starověkých civilizacích. Dnes se rozumí pojmem aromaterapie používání vonných látek v moderní modifikaci. Tu vynalezl francouzský chemik Gattefosse v roce 1928, když doporučil vdechování vonných olejů s antiseptickými vlastnostmi u chorob dýchacích cest. Oleje jsou připravovány destilací a obsahují pouze lehké sloučeniny, účinnou látkou jsou podle Gattefossa „esence“, nikoli samotné aroma. V pozdější době se rozšířilo používání „esenciálních“ olejů zásluhou R. Tisseranda i v jiných formách, jako například v mastech na potírání kůže nebo v roztocích používaných ke koupelím, masáží a dokonce i k vnitřnímu použití. (Heřt, 2011)

Aplikace esenciálních olejů aromaterapeutickou masáží, je metodou, jejíž účinnost je zvýšena přínosem samotné masáže jako takové. Podporuje krevní a lymfatický systém, zlepšuje vodivost nervů a má za účinek zklidnění napětí a zvýšení životní energie. Dalším způsobem jak použít esenciální oleje je lázeň, která uklidňuje nervy a tiší svalové bolesti. Můžeme také esenciální oleje rozptýlit po místnosti, díky čemuž se zlepšuje proces dýchání a ochrání se naše tělo před viry ze vzduchu. Mezi další aplikace můžeme zařadit obklady či inhalaci. (Mojay, 2004)

Tato metoda se rychle rozšířila jak ve Francii, tak Anglii, kde později začaly vznikat aromaterapeutické speciální léčitelské společnosti. Z aromaterapie se stala, již výše zmíněná, pancea, která se rozšířila po celém západním světě. Dnes se aromaterapie doporučuje pro mírnění psychických i psychosomatických obtíží, ale i pro léčbu vážných chorob, jako je například deprese, revmatismus, astma, traumata,... Údajně se vyléčí 70% pacientů. (Heřt, 2011)

Diagnostika se provádí různými způsoby. Zmíněný Tisserand diagnostikoval nemoci například pomocí astrologických principů. K terapii se využívalo cca 40 různých olejů (z levandule, heřmánku, šalvěje,...), ale v dnešní době je spektrum používaných rostlin nepřehledné, přípravky se tvoří lisováním či extrakcí. (Heřt, 2011)

Do Českého jazyka bylo přeloženo několik knih od Tisseranda (Umění aromaterapie, Aromaterapie pro každého,...). Aromaterapeutické esence se objevily v lékárnách i specializovaných prodejnách, ve kterých lze koupit nepřehlédnutelnou řadu olejů, které jsou určeny pro různé účely. Vedle léčby jsou nabízeny také kurzy, meditace a setkávání zájemců, Institut aromaterapie v Praze vydává zájemcům licence. (Heřt, 2011)

Již u diagnostiky aromaterapie se nesetkáme s racionalitou. Ani u terapie se nedají čekat žádné přímé specifické léčivé účinky. Není totiž moc srozumitelné, jak jednotlivé esence působí na určité orgány a choroby. Chybí objektivní důkazy o její účinnosti. Existuje i riziko podráždění nebo alergizace kůže. Některé používané oleje zvyšují fotosenzibilitu kůže, takže může dojít při ozáření sluncem k popálení. Tvzení o „přírodní“ léčbě je taky sporné vzhledem k syntetickému původu řady používaných olejů. Ze všech těchto důvodů je aromaterapie považována za pseudovědeckou disciplínu. Je to pseudovědecká disciplína, která může přinést pouze příjemnou vůni a placebovým efektem způsobit psychickou úlevu. (Heřt, 2011)

3.5 Bachovy květové esence

Květová léčba je terapie, ve které se využívají „esence“, výtažky z květů a listů vybraných rostlin v téměř homeopatických ředěních. Vymyslel a také ji zavedl doktor Edward Bach v roce 1928 (Heřt, 2011). Svou filozofií, která by se dala nazvat „zdravá mysl přináší zdravé tělo“, ukázal na spojitost mezi mentálním a fyzickým zdravím, kterou dnes uznávají světoví experti. Dr. Bach byl přesvědčen, že pro skutečné uzdravení nepotřebujeme znát povahu a název tělesné nemoci, je pouze disharmonii

mezi duší a myslí. Je to symptom skutečné příčiny, který se může manifestovat jinou chorobou, pokud se odstraní příčina, symptom zmizí sám od sebe. (Michel, 2012)

Tuto metodu používají léčitelé, lékaři, psychoterapeuti i veterináři. K šíření metody pomáhají takzvaná „Bachova centra“, která jsou vybudována v řadě zemí. Idea této metody vychází z konceptu C. G. Junga, který je založen na to, že všechny metody jsou důsledkem konfliktu mezi spirituálním „já“ a osobností pacienta. Podle jeho konceptu vznikají choroby z negativních vlastností člověka, jako jsou nenávisť, závist, pýcha,... a metoda je založena primárně na léčbě těchto „duševních poruch“, které jsou ovšem podle Bacha příčinou všech chorob psychosomatických i fyzických. Bach rozšiřoval ve své době 38 patologických, „negativních“ duševních stavů („slabostí charakteru“) a stejný počet rostlin pro jejich léčení. Květy či listy těchto rostlin mají údajně koncentrovanou energii a duchovní sílu. Dle Bacha nepůsobí léčivé esence chemicky, ale zvyšují vibrace pacienta a otevírají cesty pro poselství našeho duševního ega. Vhodné rostliny vybíral Bach pomocí své ruky, kterou nad ně vkládal a určoval tak jejich léčivé schopnosti. (Heřt, 2011)

Z obchodního preparátu použije pacient vždy jen dvě kapky do sklenice vody. Vyškolení terapeuti určují diagnózu a vybírají vhodné esence, a to buď intuitivně, pomocí kyvadla či aplikované kineziologie, která bude dále v práci také popsána. U některých esencí je udávána přesná indikace (například u zimolezu – proti pesimismu, buk proti aroganci,...). V lékárnách můžeme najít bohatý výběr esencí, esence jsou k dostání i z květin alpských či himálajských. (Heřt, 2011)

Bachova terapie je velmi individuální, může se zdát, že existuje pouze třicet osm esencí, které jsou základní, ale kombinací jich lze vytvořit několik milionů. Každá osobnost bude na užívání Bachových esencí reagovat jinak, někdo může pocítit úlevu ihned, někdo potřebuje delší čas, ale někdo si nemusí účinků ani povšimnout. Někdy je to ale okolí, které si všimne změn jako první. (Michel, 2012)

Zmiňovaná specifická léčebná energie v rostlinách nebyla nikdy prokázána. Výběr rostlin je zcela náhodný a představa o existenci 38 různých psychických stavů není nijak odůvodněna. Přesný způsob výroby esencí není znám a homeopatické ředění vylučuje specifický efekt. Absurdnost metody spočívá i v aplikaci esencí, které se mají vtírat za uši. Bachovy preparáty nejsou nikde uznávány jako řádné léky (Heřt, 2011). Jde o typickou pseudovědeckou metodu. Lék je sice neškodný, ale je zde značné riziko,

kteří spočívá v zanedbání řádné léčby. Metoda je doporučována u všech chorob a poruch a je propagována jako spolehlivě účinná. (Heřt, 2008)

3.6 Konstelace

„Systematické“, rodinné konstelace jsou jednou z módních psychoterapeutických postupů. Metoda je rozšířena především v anglofonních zemích, ale proniká rychle i do České republiky. Metodu vymyslel německý psychoanalytik a filosof Bert Hellinger v 80. letech 20. století. Je určena pro lidi, kteří chtějí vyřešit rodinné problémy, změnit postoje, odstranit negativní vzorce myšlení a začít nový harmonický život. (Heřt, 2008)

Principem metody je vybavení si kritických zážitků a problémů pomocí jakési podvědomé rekonstrukce traumatických situací v kruhu cca třiceti navzájem cizích osob. Jedna z těchto osob hraje hlavní roli a z ostatních vybere představitele členů rodiny, které postaví do nějaké pozice v prostoru. Při konstelaci se nemluví, jen se tiše soustředí a cílem je dojít k obecné shodě a ke katarzi, metoda má vybavit potlačené vzpomínky. (Heřt, 2011)

Jde o spornou metodu, která má řadu kritiků. Je to metoda fenomenologická, nekauzální, subjektivistická a její účinnost nelze standardními metodami ověřovat. Stejně jako u všech pseudovědeckých metod, i zde má léčbu zprostředkovat „energie“. Sliby, že jedno sezení zbaví pacienta problémů, jsou velmi nevěrohodné. Metodu většinou provádí nekvalifikovaní pracovníci. V České republice je rozšířená především na esoterických webových stránkách. Existují nejrůznější přednášky a semináře k výuce konstelace. O charakteru této metody svědčí také to, že se její propagátoři odvolávají na karmu, šamanské koncepty, působení energického pole, atd. Někteří kritici označují tuto metodu za magické divadlo a destruktivní kult. (Heřt, 2011)

3.7 Kineziologie aplikovaná

Kineziologie je vědní obor, který se zabývá studiem pohybu, v pseudovědecké sféře vznikla tato metoda pod názvem aplikovaná kineziologie. Pod tímto názvem se skrývá metoda, která se zabývá diagnostikou a léčením fyzických i duševních poruch a odstraňováním problémů při výuce dětí. Se skutečnou kineziologií, jakožto metodou studující pohyb, nemá nic společného. (Heřt, 2011)

Základním principem této metody je jakási kuriózní představa, že všechny tělesné i duševní problémy jsou způsobeny poruchou proudění energie mezi orgány, mezi svalstvem a mozkiem. Blokáda se pak projeví oslabením příslušného svalu a příčina choroby se pak dá snadno objevit tzv. svalovým testem. Kineziologové uvádějí, že test lze provést na nejrůznějších svalech, ale nejběžnější je „delta test“, který posuzuje sílu ramenního, deltového svalu. Probíhá tak, že léčitel („facilitátor“), přitlačuje upaženou paži pacienta dolů, pokud paže pod mírným tlakem poklesne, znamená to poruchu. Orgánové choroby se poté diagnostikují tak, že si pacient položí volnou ruku na místo předpokládaného nemocného orgánu a provede se test. Nevyslovují však konkrétní diagnózu, ale mluví o funkční poruše orgánu, psychosomatické poruše, poruše napětí svalů, blokáдах energie a o stresorech. (Heřt, 2011)

Zmíněným svalovým testem lze dokonce zjistit alergie, chybění vitamínů, a vedle toho také lze určit vhodný medikament pro léčbu poruchy. V tomto případě klient drží lahvičku například s alergenem nebo medikament, postupně se zkouší různé látky a ta správná se určí tím, že paže poklesne. (Heřt, 2011)

Terapie poté spočívá ve výběru vhodných medikamentů podle svalového testu. Často se léčba doplňuje jinými metodami, jako je například již zmíněná Bachova květová léčba. (Heřt, 2011)

Zmíněný svalový test může být aplikován dvěma způsoby. Při prvním způsobu se testují různé svaly bez dalších svalových stimulů, při tomto typu se pouze zjišťuje funkční integrita celého okruhu dané části nervového systému, který je propojen se svalem, systém základní regulace a funkce samotného svalu. Při druhém způsobu testu se využívá normotonického svalu jakožto indikačního svalu k vyhodnocení možných problémů. Vyšetřující například „konfrontuje“ pacienta s určitým stimulem (například výživovým prvkem, lékem, alergenem, emocí) a zjišťuje dopad této „výzvy“ na výsledek svalového testu. (Frost, 2013)

Tuto metodu vytvořil chiropraktik George Goodheart v 60. letech minulého století. Kdy v roce 1964 učinil objev, který znamenal zrod aplikované kineziologie. Jakožto chiropraktik vycházel z předpokladu, že náprava tělesné strukturní nerovnováhy dokáže zmírnit nebo dokonce i odstranit většinu zdravotních problémů. „*Goodheart učinil zjištění: a) specifické zdravotní problémy mohou způsobovat, že určité svaly při*

testování reagují oslabeně, b) sval, který při testování reaguje oslabeně v důsledku určitého zdravotního problému, je možné využít jako indikátor poukazující na vhodnou léčbu a c) léčebné postupy, po nichž je sval vytestován jako silný, mohou zdravotní problém pozitivně ovlivňovat.“⁴

Rozvoji metody dal silný impulz J. Diamond knihou „Tělo nelže“. Titul knihy se stal mottem kineziologie. Záhy se objevila velká řada jejích variant jako například Edu – Kinestetika, která je zaměřena na léčbu výchovných a výukových problémů dětí, která do terapie přináší gymnastická cvičení. Edu – Kinestetika se šíří v naší zemi stejně tak jako One Brain. Obě tyto metody předpokládají, že stresy, duševní poruchy, výukové a výchovné problémy jsou způsobeny jakousi bloádou spojení mezi oběma hemisférami. Tyto blokády lze údajně odstranit tlaky na různé body nebo určitými cviky. Kinestetika i One Brain kineziologie se zaměřují na odstranění výchovných a vzdělávacích poruch, dyslexie, dysgrafie, ale i koktavosti nebo šilhavosti. (Heřt, 2011)

V dnešní době je aplikovaná kineziologie rozšířena po celém světě, má různé varianty, které se liší volbou léčebných prostředků, ale pro všechny je společný svalový test. V USA existuje Mezinárodní společnost pro kineziologii, v mnoha dalších státech existují národní společnosti, které vydávají řadu publikací zabývajících se kineziologií, poskytují nejrůznější kurzy kineziologie. (Heřt, 2011)

Základní představa kineziologie, že tělesné choroby, duševní poruchy i výukové problémy vedou k oslabení svalstva, je výmysl, který nemá žádné teoretické opodstatnění a nebyl nikdy objektivně potvrzen. Další námitkou je to, že hodnocení svalové síly je zcela subjektivní a dá se snadno zmanipulovat. Také je tu to, že svalové napětí nemusí být projevem slabosti svalu, protože závisí na momentálním naladění, na sugestivním vztahu mezi léčitelem a pacientem. Mylné je také tvrzení, že existuje vazba mezi vnitřními orgány a určitými svaly na končetinách (Heřt, 2011). Svalový test je nesmyslem, protože tělo nemůže takovýmto způsobem odpovídat. (Heřt, 2008)

---

⁴ FROST, Robert. *Aplikovaná kineziologie*. Olomouc: Fontána, 2013. ISBN 978-80-7336-708-4.

Bylo provedeno mnoho klinických studií, které vyloučily možnost určit zmíněným svalovým testem jakoukoli poruchu (chorobu). Nebyla doložena ani terapeutická účinnost kineziologie. Některé zahraniční organizace dokonce varují před používáním Edu – Kinestetiky. (Heřt, 2011)

Tato metoda není nic jiného, než pseudovědecká panacea, která navazuje na řadu neúčinných alternativních metod. (Heřt, 2008)

Praktická část práce

4 Metodika výzkumu

Cíl práce

Cílem bakalářské práce je popsat přístupy alternativních konceptů k osobám s poruchami komunikace, vytvořit jejich přehled a charakteristiku. Cílem praktické části je poté zjistit četnost nabídek pseudoterapií v Hradci Králové a okolí a názor odborných pracovníků v klinické praxi na tyto terapie.

Výzkumné otázky

Výzkumné otázky bakalářské práce jsou dvě.

Jak nahlíží na alternativní přístupy k poruchám řečové komunikace odborní pracovníci? Pod touto hlavní otázkou se skrývají další dílčí otázky, mezi které patří: Co si odborní pracovníci představí pod pseudoterapiemi? A Jaké jsou jejich zkušenosti s pseudoterapiemi u jejich klientů?

Druhou výzkumnou otázkou je: Jak se prezentují poskytovatelé pseudoterapeutických přístupů na svých webových stránkách? Pod druhou hlavní otázkou spadají dílčí otázky: Na jaké poruchy působí jejich metody?, Jaké mají poskytovatelé vzdělání a oprávnění poskytovat své služby? A Jaká je cenová dostupnost jejich služeb?.

Metody výzkumu

Metody výzkumu jsem zvolila dvě z důvodu zvýšení objektivity výzkumu. Celkový výzkum je kvalitativně zaměřen a mezi metody jsem zařadila polostrukturovaný rozhovor a analýzu materiálů.

Při kvalitativním výzkumu vstupuje do popředí podrobná analýza, ne kvantifikace dat. Není jednodušší než kvantitativní výzkum, je to právě naopak, kvalitativní metodologie vyžaduje dobrou orientaci v tématu, přizpůsobivost a větší množství času pro sběr dat a vyhodnocování. (Žumárová, 2011)

Rozhovor a analýza materiálů

Rozhovor je velmi častou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu. Můžeme jej definovat jako dotazování jednoho účastníka výzkumu pomocí několika otevřených otázek. Pomocí otázek může badatel porozumět lépe pohledu jiných lidí, aniž by tento pohled omezoval výběrem položek, jak je tomu u dotazníku. (Švaříček, Šed'ová, 2007)

Rozhovor můžeme rozdělit na strukturovaný, polostrukturovaný a nestrukturovaný. Ve strukturovaném rozhovoru klademe předem připravené otázky, pořadí jednotlivých otázek se nemění. Je nejméně náročný na realizaci, ale příprava musí být naopak opravdu precizní. Polostrukturovaný rozhovor se nachází mezi strukturovaným a polostrukturovaným. Jsou zde také předem připravené otázky, ale tazatel reaguje na podněty, které vychází od respondenta. A poslední, nestrukturovaný, rozhovor je takový, který se podobá běžnému rozhovoru, je zde kladen důraz na přirozenost rozhovoru. Je zde nějaké dané téma, nad kterým je veden dialog, kde je tazatelem rozhovor usměrňován. Nevýhodou je zde obtížné zpracování a vyhodnocení získaných dat. (Skutil, 2011)

Rozhovor také obsahuje určité typy otázek, jako jsou otázky úvodní, které zahrnují představení výzkumníka a projektu, souhlas s nahráváním a ujištění o anonymitě. Poté následují hlavní otázky, které tvoří jádro výzkumu, mohou se vyskytnout i navazující otázky, nepřímé otázky a také dynamické otázky, které stimulují respondenta ve vypravování. Na konci rozhovoru jsou nedílnou součástí ukončovací otázky. Důležitou součástí je také přepisování rozhovoru, kde by mělo být přepsáno opravdu vše, z důvodu opětovného vracení se a pročitání informací (Švaříček, Šed'ová, 2007). Po zaznamenání všech dat dochází k vyhodnocení, kdy se odpovědi kategorizují, přiřazují se kódy a písmena, kdy každý kód zaznamenává jeden typ odpovědi. Poté se kategorie dělí do menších celků, díky čemuž se získá detailnější obraz o problematice. (Skutil, 2011)

Analýza dokumentů se může zařadit mezi základní činnosti v pedagogickém i psychologickém výzkumu. Pro kvalitativní výzkum se obsahová analýza zaměřuje na to, jak text popisuje realitu. Analýza má své výhody i nevýhody. Mezi výhody patří například to, že data nejsou vystavena působení chyb a zkreslení, nehraje roli subjektivita výzkumníka. Mezi nevýhody bychom mohli zařadit to, že výběr dokumentů záleží na subjektivitě výzkumníka, analyzované dokumenty mohou obsahovat autorem

zkreslené výpovědi, někdy bývá také velmi složitá interpretace a časová náročnost. (Skutil2011)

Charakteristika výzkumného vzorku

Své rozhovory jsem zaměřila na odborné pracovníky v klinické praxi v Hradci Králové a okolí. Pracovníky jsem kontaktovala, ale vzhledem k jejich časové vytíženosti se mi podařilo rozhovor uskutečnit jen s několika (6) z nich. Rozhovor se skládal z několika otázek, které byly zaměřené na vlastní názor na pseudoterapie a na osobní zkušenosti (viz příloha A).

Respondent	Délka praxe
Respondent 1	31 let
Respondent 2	3 roky
Respondent 3	13 let
Respondent 4	1 rok
Respondent 5	7 let
Respondent 6	30 let

Tabulka 2: Respondenti

5 Analýza materiálů

Kontaktovala jsem několik osob, které se zabývají alternativními způsoby léčby a léčitelstvími metodami prostřednictvím emailové adresy. Zaměřila jsem se na osoby praktikující některou z popisovaných metod v Hradci Králové a okolí. V mailu jsem se dotazovala, zda se dá popisovaná metoda použít i v případě poruch komunikace. Několik dotazovaných vůbec neodpovědělo, ale od těch, kteří tak učinili, jsem dostala kladnou odpověď, popřípadě kontakt na domluvu na osobní konzultaci či konzultaci na dálku. Metody, které jsem našla přes internetové stránky, a jejichž autoři a propagátoři mi odpověděli, že je lze využívat jsem popisovala v praktické části bakalářské práce, nyní se zaměřuji na analýzu internetových stránek, na kterých jsou metody popisovány. V následující tabulce je seznam analyzovaných internetových stránek, z etických důvodů je v tabulce uvedena pouze internetová stránka, nikoli jméno poskytovatele terapie.

www.probuzeni-v-radosti.cz
www.medicinabm.cz
www.homeopatie-pardubice.cz
www.layacentrum.cz
www.basic.cz

Tabulka 3: Webové stránky

Aura - soma

Na internetu jsem objevila webovou stránku zabývající se energetickým léčitelstvím, výkladem tarotu, poradenstvím na dálku a popsanou metodou Aura-soma. Terapie se zaměřují především na celostní péči o duši. Na stránce můžeme nalézt popis konzultace – přes výběr barevných lahviček, jejichž pozice znamená naši podstatu, na čem pracujeme a co bychom měli zahrnout do svého života,... Následuje samotný dialog nad výběrem a následné hluboké uvědomění, dále dechové cvičení s lahvičkami, poté aplikace obsahu lahviček na určitá místa na těle. Nalezneme zde také doporučené používání po jeden měsíc. Zmíněné jsou zde také popsané pomandery a kvintesence. Na konci příspěvku je uvedena další webová stránka (e-shop), na které se nachází sady lahviček Aura-soma k zakoupení za necelých deset tisíc korun.

Na původní webové stránce jsem našla kontakt na osobu, která se specializuje na tuto metodu. Osoba se prezentuje jako malíř, spisovatel a terapeut s vystudovanou zoologií. Popisuje zde svou „cestu životem“ – studia, vědecká práce a setkání s terapeutkou přes Aura-somu. Díky této terapeutce se dostala k metodě a začala ji studovat.

Kontaktovala jsem ji tedy prostřednictvím mailu, vzápětí jsem dostala kladnou odpověď, která potvrzovala použití metody i na poruchy komunikace (na odstranění komunikačního bloku, a možná domluva konzultace).

Studio se nachází přímo v Hradci Králové, ale můžeme navštívit také poradnu v Českých Budějovicích, v Praze a Litomyšli.

Nalezla jsem také ceník, který je rozdělen na jednotlivé metody. Cenově se aplikace metody Aura-soma pohybuje kolem osmi set korun a uvedená částka musí být převedena předem na bankovní účet, což není úplně zanedbatelné, když si člověk

uvědomí, že v podstatě neví, zda bude metoda fungovat, i když je na stránkách velmi věrohodně popsána.

Zde popsaná metoda působí tak, že by mohl mít člověk dojem, že funguje na vše. Je i tak prezentována. Ale chorob a potíží existuje celá řada a každá potřebuje jiný, individuální přístup a specializované postupy. Toto platí i pro logopedické vady a s nimi spojenou terapii. Každá porucha řečové komunikace je specifická, má různou etiologii a symptomy a je nutné volit specifický postup. Nelze aplikovat metodu, která je zaměřena na každou existující chorobu od alergie až po Alzheimerovu chorobu, která používá pouze natírání emulzí na tělo klienta a malá dechová cvičení s vybranou lahvičkou.

Aromaterapie

Další metodou, která mi byla potvrzena, je aromaterapie. Na další internetové stránce, kterou jsem objevila, můžeme nalézt informace o osobě, která tuto metodu praktikuje. Je zde popsána jako fyzioterapeutka, aromaterapeutka, lektorka jógy a publicistka. Její praxe je zaměřena na prevenci, léčbu a znovu nastolení „dokonalého zdraví“ za pomoci přírodní medicíny a jógy. Paní se prezentuje jako zakladatelka a kreativní síla metody „medicína těla a mysli“. Paní také spolupracuje s rádiem, televizí a publikuje články v časopisech, pořádá kurzy a přednášky na nejrůznější témata. To je vše, co se můžeme dočíst v osobní složce. Žádné informace o vzdělání, o absolvovaných kurzech, které by dokazovaly specializaci v oboru. Dočteme se zde pouze o kurzech jógy a o referencích od spokojených klientek, které ovšem nemusí být stoprocentně pravdivé.

Další informace, které zde můžeme nalézt, jsou již o samotné metodě těla a mysli, mezi které patří právě zmiňovaná a popisovaná aromaterapie. Paní zde popisuje, jak ji svět vonných a éterických olejů pohltil a rozhodla se mu věnovat v odborné praxi. Pod tímto popiskem je vysvětlena celá metoda, co je to aromaterapie, jaké jsou její přednosti, jak funguje, pro koho je vůbec tato metoda vhodná (prakticky pro kohokoli) a také důležitá část – co můžeme aromaterapií léčit. Zde je výčet fyzických i psychických potíží, na které aromaterapie kladně působí, patří sem rýma, nachlazení, chřipka, záněty dutin a středního ucha, bolesti svalů, kloubů, ale dokáže pozitivně zapůsobit na paměť, koncentraci, na zmírnění depresí, atd. Výčet je opravdu dlouhý a tato metoda se může po přečtení zdát až kouzelná. Aromaterapie se dá využít

při inhalaci, koupelích, masážích, kosmetice, dokonce i v gastronomii. Nenalezneme zde pouze aromaterapii, ale výčet dalších metod (například Bachovy esence, které budou ještě dále zmíněny) a onemocnění, se kterými se můžete na danou osobu obrátit (například gynekologická onemocnění, metabolická onemocnění, terapie pro osoby po poranění mozku, stomatologická onemocnění,...). Pod jednotlivými onemocněními se můžeme dočíst o kúrách, které jsou připravovány, individuální programy v oblasti aromaterapie a jógy,... Na internetových stránkách se také můžeme dočíst o akcích a seminářích, které se budou konat, jsou zveřejněny články z časopisů, do kterých paní přispívá, facebookové stránky, ke kterým se můžeme přidat,...

Poslední částí stránek je kontakt, ve kterém najdeme video, kde paní sděluje, jakou formou ji můžeme kontaktovat (formulář nebo mail), já jsem využila emailovou adresu, skrze kterou jsem paní kontaktovala a ptala se, zda by metoda její metoda aromaterapie fungovala i na poruchy řečové komunikace, odpověď je zřejmá, ano, aromaterapie fungují a lze připravit ozdravnou kúru. Nikde zde ale nenajdeme cenové rozpětí, ve kterém se služby pohybují. Opět se může zdát, že metoda funguje na všechny nemoci a strasti, které člověka v životě potkají, na stránkách je vše velmi věrohodně popsáno, jsou zde samé kladné reference od spokojených klientek. Ovšem, může to být prospěšné jako doplněk k odborné léčbě, může se objevit také placebo efekt, který pozitivně člověka ovlivní. Ale je zde opět otázka, zda něco tak obecného může fungovat na něco tak specifického.

Bachovy esence

Další metodou jsou Bachovy esence. Celá internetová stránka se zabývá homeopatií. Na úvod této stránky se můžeme dočíst o tom, že neexistuje žádná zázračná léčba, která by způsobila zásadní změnu života k lepšímu a pokud se klient rozhodne léčit pomocí metod, které jsou dále na této stránce popsány, musí se připravit na to, že to může trvat velmi dlouho. V dalším odkazu najdeme informace o tom, co vše poradna nabízí (homeopatickou léčbu jak dětí, tak dospělých, léčba reiki, bylinná léčba,...) a s jakými potížemi se můžete na poradnu obrátit (alergie, migrény, neplodnost, psychické problémy), poruchy komunikace zde nejsou uvedeny (ostatně jako na ostatních webových stránkách), ale po zkontaktování mi bylo potvrzeno, že s těmito problémy je možné pomoci Bachovými esencemi. Ty jsou také v dalším odkazu na internetových stránkách stručně popsány. Vedle popsaných metod se můžeme dočíst

v krátkém stručném životopisu o vzdělání paní, kterou jsem kontaktovala. Je to vystudovaná lékařka, která se, z důvodu neuspokojivých výsledků léčby u některých nemocí, rozhodla pro homeopatii. V dalších záložkách webové stránky, jako jsou Přednášky, Odkazy, Poradna, nenalezneme nic, ale v záložce ceník již klient nalezne informace. Nejsou to zanedbatelné částky, vstupní vyšetření v rámci homeopatie se pohybuje kolem tisíce korun, kontrolní vyšetření do půl hodiny je pět set korun, ale každé další přetažení o čtvrt hodiny je dalších dvě stě padesát korun. Co mě zaujalo, je položka „vypsání receptu bez vyšetření“, může to tedy znamenat, že někdo přijde s požadavkem na vypsání receptu, a dostane ho i bez řádného vyšetření za malý poplatek. Zpoplatněna je i telefonická konzultace. Pokud chce klient pouze konzultaci ohledně Bachových esencí, je poskytnuta zdarma v rámci vyšetření, ale bez vyšetření je již také zpoplatněna. Jedna lahvička Bachových esencí se poté pohybuje cca do dvou set korun. Pokud se klient tedy rozhodne pro léčbu touto cestou, nebude to finančně jednoduché, jak už bylo zmíněno v úvodu, tato léčba je „běh na dlouhou trať“ a může to trvat velmi dlouho. Není také zaručeno, že bude fungovat, tudíž to ve výsledku může dopadnout tak, že klientovi homeopatická léčba nepomůže, ale značně za ni zaplatí.

Konstelace a aplikovaná kineziologie

Na předposlední internetové stránce jsem objevila metodu aplikované kineziologie. Opět nalezneme úvod celé webové stránky, na které se dočteme obecné informace o centru alternativní léčby v Pardubicích, hned na této úvodní stránce se také odkazují na kalendář akcí, kde nalezneme nejružnější kurzy, které pravidelně centrum pořádá. Mezi kurzy najdeme meditaci, rodinné konstelace, reiki,... Poté už se můžeme dočíst přímo o metodě kineziologie – co je za metodu kineziologie One brain (odvozeno od ideálního chodu mozku, kdy pravá i levá hemisféra, ale i přední a zadní mozek, dokonale spolupracují), původ kineziologie, kde uvádí, že metoda vznikla pro dyslektické děti, které nemají jen poruchu učení, čtení nebo psaní, ale podle autorů je to způsobeno nesprávnou komunikací mezi hemisférami. Tvrdí, že časem se ukázalo, že je to metoda, která řeší jakýkoli problém! Dále popisují, jak kineziologie funguje (testování svalů) a kde všude lze kineziologii využít, což je opravdu velice široká škála, a jak mi bylo potvrzeno i mailem – funguje údajně opravdu na vše. Hned pod výčtem nemocí a poruch najdeme ceník, kde je první konzultace plánovaná na 2 hodiny a zpoplatněná dvěma tisíci korunami, každá další konzultace tisícikorunou za hodinu, ovšem každá další započatá hodina je za další částku. Nejsou to zanedbatelné částky,

a ne každý si může dovolit dát za konzultaci a terapii částky v rámci tisíců. Nechybí tu ani kladné reference účastníků terapie, kde popisují jaké na ně měla/má kineziologie kladné účinky.

Pod terapiemi najdeme kromě kineziologie i rodinné konstelace, které jsem zmínila z toho důvodu, že mi byly doporučeny také ke kineziologii při kontaktování centra přes emailovou adresu. Opět je tu klasický popis co jsou to rodinné konstelace, pozvání na konkrétní termíny, kdy bude tato terapie probíhat a ceny za jakousi přednášku či seminář pro členy (klienty) centra, pro ty, kteří nejsou klienty a jdou na konstelace poprvé je cenová hranice o hodně vyšší. Mimo těchto metod jsou tu popsány ještě reiki a meditace a relaxace. V centru pracuje 8 lidí, každý specializující se na něco jiného. Krom referencí jsou na webové stránce také osobní příběhy lidí, které, dalo by se říci, dodávají na věrohodnosti. Na stránkách je také ukázka několika fotografií a videí, přes které si klient může prohlédnout prostory centra. Nakonec tu klient najde kontakty, telefonické, emailové, mapa, kde klient najde veškeré informace. Označila bych tuto metodu jako panaceu, která funguje opět na všechny nemoci od A až do Z, což mi nepřijde ideální, jak již bylo uvedeno, každá nemoc a porucha je specifická a potřebuje jiný přístup, jiné metody terapie dle individuální etiologie konkrétní osobnosti.

Basic

Na úvodní straně webu nalezneme s čím organizace dětem (i dospělým) pomáhá, přímý odkaz na bezplatnou konzultaci, aktuality a online chat, přes který můžeme kontaktovat organizaci. Další, co se člověk dozví je, že organizace poskytuje také doučování českého jazyka, matematiky pro malé i větší děti v útulných a vybavených pobočkách, nechybí dotazník, který lze přímo vyplnit pro poptávku doučování, kladné reference o doučování i s videi a vyjádření odborníků ke studijnímu centru. Dočteme se zde také o nejrůznějších kurzech, přednáškách a seminářích, které centrum pořádá. Mezi těmito semináři je k nalezení komunikační kurz pro děti. Na internetových stránkách nic o samotných poruchách komunikace neuvádí, krom zmíněného kurzu komunikace pro dospělé a také pro děti, které se spíše zaměřují na to, jak se má dítě zeptat na otázku, aby se nebálo komunikovat, aby neskákalo do řeči,... Po výčtu kurzů a přednášek si můžeme přečíst základní informace o studijním centru Basic a slovo zakladatelky

organizace. Kromě zakladatelky jsou na webu uvedeni členové týmu organizace a nabídka na další volná pracovní místa.

Na stránkách nalezneme také přímo rozdělení, s jakým problémem přicházíte: nechuť k učení, problémy se čtením, problémy s počítáním, s domácími úkoly,... Pod každou touto kategorií se skrývá popis problému, jak se projevuje, jak se dá řešit a jak v tomto případě postupuje samotné centrum Basic. Po zkontaktování mi bylo potvrzeno, že s oblastí poruch komunikace by se také dalo pracovat, například v komunikačním kurzu a jakýmsi odblokováním. Můžeme se také hned objednat na bezplatnou konzultaci a vyhledat si přesný kontakt na požadovanou pobočku po celé České republice.

5.1 Shrnutí dat

Na každé popsané internetové stránce najdeme popis samotné metody, co je to za metodu, jak funguje a jaké jsou její principy. Najdeme také, na jaké poruchy funguje, a tady se právě projevuje znak pseudoterapie, u všech popsaných metod lze říci, že fungují skoro na všechny poruchy od alergie, přes srdeční poruchy, rodinné problémy až k onkologickým onemocněním (kromě centra Basic, které se zaměřuje přímo na poruchy školních dovedností).

Což už ale na každé stránce nenajdeme je potřebné vzdělání k vykonávání metody. Najdeme popis osoby, která metodu poskytuje, osoba se nějak prezentuje, pořádá kurzy, kterými si sama prošla, ale přímo vzdělání najdeme zřídka, což je podle mého názoru chyba. Když už poskytovatel metodu provádí, měl by mít potřebné vzdělání, které by měl uvést a prezentovat se jím. Co se týče poplatků, ty jsou většinou na webových stránkách uvedeny, ceny se pohybují od stovek korun k tisícům a více. Nejsou to zanedbatelné částky, které by si mohl dovolit zaplatit každý, kdo se pídí a hledá jinou než lékařskou pomoc. K dodání důvěryhodnosti nechybí ani recenze od spokojených klientů, přes děti k dospělým. Reference nejsou součástí každé stránky, ale vyskytují se často. Kdo ale rodičům zaručí, že jsou pravdivé a že metoda funguje?

Na koncích stránek nalezneme vždy nějaký kontakt na poskytovatele, telefon, email, či rovnou mapu poboček v České republice, na který se může rodič, či kdokoli jiný, obrátit, jako jsem to udělala já.

Kontaktovala jsem léčitele a poskytovatele alternativních metod v celém Hradci Králové a okolí, odpovědělo mi pouze pět, a to s kladnou odpovědí o funkčnosti jejich metod na poruchy řečové komunikace. Navíc mi přišly dva maily, kde byl v odpovědi vidět jakýsi náhled na metodu. Jeden se týkal provozování Reiki, kde paní odpověděla, že neví, zda aby tato metoda pomohla, a chce to spíše hledat odbornou pomoc. Druhý byl od paní, která se zabývá biorezonancí, kde mi psala, že nemá s tímto zkušenosti, takže neví, zda by metoda fungovala. Jsem ráda i za tyto odpovědi, které dokazují, že ne všichni jsou ke své metodě naprosto nekritičtí a používají ji na vše jen za vidinou zisku.

6 Interpretace dat rozhovorů

Při zpracování rozhovorů metodou otevřeného kódování se objevilo několik kategorií, vzhledem k položeným výzkumným otázkám. Tyto kategorie budou nyní uvedeny a popsány.

6.1 Co si odborní pracovníci představí pod pseudoterapiemi?

Pojem pseudoterapie

V první kategorii se mi objevilo několik vyřčených názorů, které se ale od sebe neliší, mají jedno společné, a to „NE“. Pět respondentů se vyjádřilo tak, že je to taková terapie, která je nefunkční, zároveň čtyři respondenti označili pseudoterapii jako nevědeckou, neodbornou péči. Pod pojmem pseudoterapie si představují něco neuznaného, vědecky nepodloženého, co nefunguje, protože zde není využit individuální přístup ke klientovi.

„Je to nějaká terapie, která není ověřená, nebo je ověřená na dvou třech lidech, u kterých to zafungovalo, ale nedá se to použít na všechny problémy, není oficiálně uznávaná.“ (respondent 4)

„Je to terapie bez léčebného efektu, necílená terapie se zdánlivým cílem“ (respondent 3)

Jeden respondent se přiklonil k tomu, že taková terapie může fungovat, a to jako placebo efekt.

„Přijde mi, že to je taková terapie „jenom jako“, zaměřená na placebo efekt, založená na placebo efektu, přijdou s tím, že představí novou terapii, která má výborné výsledky, není to sice opřené o žádné vědecké poznatky, ale pacienti tomu tak věří, že to třeba někdy pomůže.“ (respondent 5)

Alternativní vs. Pseudoterapie

Rozdílnost mezi alternativní medicínou a pseudoterapiemi zde vyšla nepatrně. Tři respondenti nevidí žádný rozdíl mezi alternativní medicínou a pseudoterapiemi, co se oboru logopedie týká. Zbylí tři respondenti ale rozdíl vidí, a to takový, že alternativní medicína má základ na přírodní bázi, je to uznávaná terapie s prokazatelnými výsledky.

Na rozdíl od toho jsou pseudoterapie něco nefunkčního, nejsou zde prokazatelné výsledky.

„Alternativní medicína nabízí léky, jsou to léčebné metody využívající přírodní zdroje, ale pseudoterapie je něco, co má necílený postup vzhledem k příčině a symptomům“ (respondent 3)

„Alternativní medicína je více uznávaná už i lékaři, pseudoterapie mi přijde úplně jako sprosté slovo. Alternativní medicína je něco, co zabírá, může ji doporučit i doktor, ale pseudoterapie nefungují, jsou to léčitelé.“ (respondent 4)

„Neodborná péče je vždy špatná. Když na to člověk nemá příslušné vzdělání, tak to člověku může i ublížit, ale alternativní způsoby nemusí být vždy neodborné. Musí umět odhadnout, kdy jejich síly budou stačit a kdy potřebují spolupráci třeba nějakého lékaře.“ (respondent 6)

Pseudoterapie vs. Terapie

V této kategorii se již rozdílnost prokázala více. Většina respondentů se shodla na tom, že terapie má daný, cílený postup, který je ověřen praxí, který se musí splnit a jsou viditelné a prokazatelné výsledky. Oproti tomu pseudoterapie nemají určitý postup, nejsou podloženy vědeckými výzkumy a nejsou zde viditelné výsledky.

“Pseudoterapie vykonává něco, co je určeno pro jiné vývojové období“ (respondent 1)

„Klasická terapie má určitý sled, jsou tam určité části, které se musí udělat, splnit, je to ucelený systém a jsou tam vidět větší výsledky. U pseudoterapie asi taky nějaké postupy budou, ale nebudou tak určitě vidět takové výsledky.“ (respondent 2)

„Klasická terapie je založená na vědeckých faktech, je to nějaký postup z učebnic, který je ověřený praxí, jsou vědecké studie, je tu procento úspěšnosti, ale u těch pseudoterapií může být takovéto „Paní Blanka ze Znojma, říká, jak je to úžasné“, budou tam mít spíše doporučení anonymních lidí, ale to je tak všechno.“ (respondent 5)

Důsledky a účinky

Pod další kategorií se skrývají názory na účinky pseudoterapií. Můžou působit pozitivně nebo způsobí pouze zhoršení poruchy? Z odpovědí vyšlo, že mohou mít jak pozitivní účinky, tak ale i ty negativní. Pokud danou metodu pseudoterapie bude

vykonávat poskytovatel/léčitel dobře a klient tomu bude opravdu věřit, může to zapůsobit pozitivně, i když třeba jako placebo efekt, může to klienta například zklidnit, ale je to velmi individuální a úspěchy jsou pouze dílčí, nemůže se to tedy vztahovat na většinu poruch, jak tomu ale právě u pseudoterapií je.

„Když to dělá člověk, který tomu rozumí a věří, může to pomoci pozitivně. Každý má jiné prožívání, a když se ponoří do sebe, tak to může být prospěšné.“ (respondent 1)

„Třeba chirofonetika bude ovlivňovat u těžkých případů bazální vnímání, celkově uklidňuje děti, ale může to ovlivnit jak k dobrému, tak k špatnému.“ (respondent 4)

„Myslím si, že to spíš funguje jako placebo efekt, když tomu lidi hodně věří, tak tam možná nějaké zlepšení uvidí, ale ruku do ohně bych za to nedala.“ (respondent 5)

Na druhou stranu neodborná terapie může i ublížit. Čtyři respondenti vidí vedle pozitivních účinků i negativa, a to v podobě epileptických záchvatů, prohloubení poruchy a vkládání zbytečných nadějí.

„Člověk podstoupí takovou terapii, ale ono to nefunguje, ale dávají mu pořád naděje, vkládají do něj zbytečné naděje, to může člověku i ublížit.“ (respondent 2)

„Pseudoterapie může prohloubit komunikační deficit, je to terapie bez efektu.“ (respondent 3)

„Neznalost člověka, který si tu pseudoterapii uplete na koleno (př. světelná terapie), může vyvolat například epileptický záchvat.“ (respondent 4)

Pseudoterapie – tolerance či zavržení?

V této kategorii se mi vyskytly tři odlišné postoje k používání pseudoterapií. Nejčastěji (a to čtyřikrát) padl názor, že pseudoterapie by mohly být využívány jako doplněk k logopedické terapii, když to dítěti neublíží, a rodiče nevynechají efektivní logopedickou terapii, proč je od toho odrazovat. Jako doplněk se může využít například aromaterapie či muzikoterapie.

„U těžších případů bych možná doporučila takové terapie, ale pouze jako doplněk, určitě ne jako náhradu klasické terapie, ale jako doplněk by to mohlo působit dobře.“ (respondent 2)

„Jako doplněk je to možné. Ale stejně to záleží na těch rodičích. Pokud to neublíží, tak to úplně nezavrhují, pokud to teda není nějaké napití se „kouzelné vody“, po které dítě začne mluvit, to je hloupost. Pokud rodiče chodí pravidelně i na logopedii, tak jako doplněk proč ne.“ (respondent 5)

Další dva názory jsou vzájemné protipóly. Jeden respondent dal k využívání pseudoterapií jasně ne, nevyužívat takovéto bezcílné terapie, oproti tomuto názoru stojí jakýsi názor „zastávce“ pseudoterapie, kde hraje velkou roli osobnost poskytovatele také terapie.

„Když to dělá člověk, který tomu rozumí a věří, může to pomoci pozitivně. Každý má jiné prožívání, a když se ponoří do sebe, tak to může být prospěšné.“ (respondent 1)

6.2 Jaké jsou jejich zkušenosti s pseudoterapiemi?

Zkušenosti s využíváním

V druhé části rozhovoru jsem se ptala, zda slyšeli o tom, že se pseudoterapie využívají u poruch řečové komunikace. Pět respondentů slyšelo, že se takovéto terapie využívají. Ať od někoho, z internetu či od svých pacientů/klientů. Na toto navazuje přímo další kategorie. Ve čtyřech případech se mi objevila také odpověď zdůvodňující hledání takových metod – zoufalost rodičů, kteří nevidí u svého dítěte pokrok.

„Slyšela jsem o tom a ptali se mě i rodiče mockrát, většinou, když už jsou zoufalí, že jejich dítě nedělá pokroky.“ (respondent 1)

„Myslím si, že je to od rodičů taková zoufalost, zdá se jim, že je logopedická intervence pomalá, někdy je těžké jim vysvětlit, že je důležité projít si počátečními stádii, když dítě nemluví vůbec, než můžeme vyvozovat samotnou hlásku, je to pro rodiče těžké.“ (respondent 5)

Zkušenosti klientů

Čtyři respondenti vědí o tom, že jejich klienti mají zkušenost s nějakou metodou pseudoterapie, či že jim někdo takovou metodu nabízel. Přímo zkušenost mají s alternativní logopedií, čakry a energetickou terapií, sakrálními masážemi, „záračnou“ vodičkou, která dítě zbaví komunikačního bloku a nesmyslnými pomůckami k vyvozování hlásky „R“. Jedna z těchto zmíněných metod je vnímána rodiči jako pozitivní, to jsou sakrální masáže. Zbytek metod se projevil jako nesmyslný a neúčinný,

nehledě na to, že klienti zaplatili nezanedbatelné částky. U dvou respondentů žádní klienti takovéto zkušenosti nemají.

„Ano, vím, že mají zkušenost. U opožděného vývoje řeči – alternativní logopedie s psychologickým přístupem.“ (respondent 1)

„Paní s psychicky podmíněnou dysfagií docházela na nějaké čakry, energetickou terapii, docházela tam 5 let a jedno sezení stálo 500 korun, do teď jí to vůbec nepomohlo a vlastně až teď začala docházet k logopedovi a psychologovi, který s ní pracuje s fobií.“ (respondent 4)

„Jedna rodina mi říkala, že chlapeček chodí na sakrální masáže jako doplněk, vždy po masáži prý chlapec bojuje s vnitřními konflikty a dojde ke zhoršení, ale po třech týdnech zaznamenají zlepšení. Jedné rodině nabízeli nějaký preparát, vodičku, že když ji dítě vypije, tak začne mluvit.“ (respondent 5)

„Přišlo ke mně dítě, učilo se někde „R“ a používalo k tomu jakýsi drátek, který si dávalo do pusy a vyluzovalo tak neskutečně hloupý zvuk. Ten hoch to měl tak naučené, 2 roky chodili k té paní na vesnici, V mé ordinaci zvládl za půl roku normální R.“ (respondent 6)

Nutnost upozornění rodičů

Je důležité upozornit klienty na to, co jim pseudoterapie mohou/nemohou přinést. Samozřejmý je respekt k soukromí klientů, což se objevilo ve všech odpovědích, co si rodiče zvolí za terapii pro své dítě je jejich věc, ale na druhou stranu je dobré upozornit je na rizika, což se jako odpověď objevilo u pěti respondentů. Je dobré prodiskutovat s rodiči rizika, která se mohou objevit. Důležité je být k rodičům upřímní, co se pokroku jejich dítěte týká, říct jim, kam se reálně jejich dítě může posunout.

„Asi bych do toho nezasahovala, je to jejich rozhodnutí, pokud chtějí využívat i klasickou logopedii, tak bych do toho nezasahovala, ale pokud by chtěl chodit někdo pouze na tu alternativní terapii, tak bych asi zasáhla, snažila bych se jim vysvětlit, že tam nejsou takové výsledky.“ (respondent 2)

„Ponechávám volbu na klientech, ale upozornila bych na případná rizika, na kontraproduktivitu ve vztahu k plánované/realizované terapii.“ (respondent 3)

„Určitě bych do toho nezasahovala, je to jejich věc. To je stejné, jak kdyby si třeba vybírali školu pro dítě. Jako logoped do toho nemůžu zasahovat. Kdyby to tedy bylo něco, co by ohrozilo to dítě, třeba citově, tak bych zasáhla, jak profesně, tak lidsky.“ (respondent 5)

Biofeedback – „boom“ současnosti?

Ve čtyřech rozhovorech se mi vyskytly tři různé názory na biofeedback. Tím „nejradikálnějším“ byl ten, kde respondent označil biofeedback pouze jako předraženou hru, která má stejný efekt jako jakákoli hra na počítači, u které se dítě musí soustředit. Jeden respondent biofeedback doporučil, ale s nutností upozornění rodiče na možné vyvolání nežádoucích účinků (epileptický záchvat). Dva respondenti si nejsou úplně jistí 100% účinkem této metody, setkali se pouze s dočasným efektem, kdy zpočátku působí metoda pozitivně, ale déle se efekt vytrácí.

„Nabízejí mi biofeedback, ale myslím si, že pokud dítě posadím před počítač ke hře, tak se bude soustředit a rodiče nemusejí vyhazovat statisíce za biofeedback.“ (respondent 1)

„Jako alternativní využívanou bych zařadila biofeedback – u poruch školních dovedností, u poruch koncentrace, ale zase pozor, může to vyvolat epileptické záchvaty. Logoped to může doporučit, ale seznámit rodiče s fakty.“ (respondent 4)

„Učí to děti soustředit se, to je dobře. Ale nikdy jsem nezaznamenala nějaké prudké zlepšení, které by mi řeklo, že kdyby to dítě nebylo na biofeedbacku, tak by bylo jinde.“ (respondent 6)

6.3 Shrnutí dat

Respondenti, které jsem oslovila v rámci svých rozhovorů, se jednomyslně shodli, že pseudoterapie jsou něco nevědeckého, co není podloženo praxí ani vědeckými fakty. Jsou to takové metody, které nejsou ověřené na větším vzorku populace, a tudíž mají pouze dílčí úspěchy, které nemohou být vztahovány na většinu poruch, jak tomu u pseudoterapií ale je. I přes to ale mohou mít pozitivní účinky na člověka, a to jako placebo efekt. Na druhou stranu to ale může být pro klienta i nebezpečné, neví, jak na něj použítá metoda zapůsobí, může vyvolat epileptické záchvaty, a vzhledem k zanedbání odborné péče se může porucha více prohlubovat. Klienti si za pseudoterapie zaplatí a většinou se stává, že nakonec nevidí žádné pokroky. Ale i přes

to někteří rodiče hledají léčitele a alternativní terapie, a to z důvodu zoufalosti, protože nevidí žádné pokroky u svého dítěte. Z tohoto důvodu je důležité, být k rodičům upřímný, popravdě jim sdělit, jak na tom jejich dítě je a jaké pokroky může udělat.

Dle respondentů jsou drobné rozdíly mezi alternativními terapiemi a pseudoterapiemi. Větší rozdíl již poté vidí mezi pseudoterapií a klasickou terapií, kdy je hlavní rozdíl v daném cíleném postupu klasické terapie s jasnými výsledky. Mezi respondenty se našly tři názory na použití, nejčastěji jako doplněk. Když rodiče nevynechají logopedickou terapii, a k tomu zajdou na aromaterapii, masáže, tak to může být ku prospěchu věci. Otázkou zde zůstávají účinky biofeedbacku. Určitě je dobré, že se dítě učí soustředit, pomáhá mu to v koncentraci, ale tento efekt se zdá být pouze dočasný. Nebo je to pouze drahá hra, která má stejné účinky, jako kdybychom posadili dítě před počítač s obyčejnou hrou, na kterou by se mělo soustředit? Názory jsou dle respondentů různé.

V jednom rozhovoru respondent uvedl metodu zvanou „chirofonetika“, která je využívána v jedné mateřské škole. Metoda spočívá v masážích těla, a určitý bod na těle odpovídá určité hlásce. V práci jsem tuto metodu nepopisovala z toho důvodu, že jsem se s ní nesešla. Výzkum by tak mohl být rozšířen o tuto a další metody.

Závěr

V bakalářské práci byly popsány postupy, principy a metody efektivní logopedické terapie. V teoretické části byl také popsán stručný vývoj logopedické péče ve světovém kontextu. Oproti logopedickým zásadám byly popsány alternativní koncepty a léčitelské metody, které jejich poskytovatelé mimo jiné využívají i při poruchách řečové komunikace.

Praktická část práce se zaměřila na dvě výzkumné otázky - Jak nahlíží na alternativní přístupy k poruchám řečové komunikace odborní pracovníci?, Jak se prezentují poskytovatelé pseudoterapeutických přístupů na svých webových stránkách?. Jako metody výzkumu byly použity polostrukturovaný rozhovor a analýza internetových stránek. Při rozhovoru se vyskytly obtíže, kvůli nedostatku času klinických pracovníků, z tohoto důvodu byl rozhovor uskutečněn se 6 respondenty. Obě výzkumné otázky byly rozpracovány a zodpovězeny.

Cíl práce spočíval v popsání přístupů alternativních konceptů k osobám s poruchami komunikace, vytvoření jejich přehledu a charakteristiky. Tento cíl byl naplněn, v práci jsou tyto koncepty popsány a charakterizovány. V bakalářské práci byl zmapován názor klinických pracovníků na pseudoterapeutické postupy a také jejich zkušenosti s takovými metodami, což přináší nové informace do speciálně pedagogické teorie i praxe. Dle názoru klinických pracovníků mohou být alternativní a pseudoterapeutické přístupy a terapie pro klienty nebezpečné. Nebezpeční spočívá v neodbornosti osoby, která takovou terapii vykonává, ale také v netušených vedlejších účincích, které může nevědecká, neověřená terapie způsobit. Dle některých respondentů ale klienti s takovou terapií mají zkušenosti, je tedy důležité, aby byli rodiče informováni o nebezpečnosti. Vedle zkušeností respondentů je také důležité uvědomit si, na jaké všechny metody může rodič narazit na internetových stránkách. Rodič může (stejně jako já), kontaktovat poskytovatele metod a rázem má kladnou odpověď a naději, že jeho dítěti bude poskytnuta pomoc, bohužel ne za malou částku. Práce vnáší nové zpracované informace do dosud nekomplexně zpracovaného tématu. Bakalářská práce by mohla být dále rozšířena, jak kvalitativně tak kvantitativně, o další metody, které se v průběhu zpracování teorie a praktických rozhovorů objevily.

Literatura

- 1) FROST, Robert. *Aplikovaná kineziologie*. Olomouc: Fontána, 2013. ISBN 978-80-7336-708-4.
- 2) HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 978-80-7367-569-1 In LECHTA, Viktor a kol. *Terapie narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál, s.r.o., 2005. ISBN 80-7178-961-5.
- 3) HEŘT, Jiří. *Alternativní medicína a léčitelství*. Praha: V. Nosková, 2011. ISBN 978-80-87373-15-6.
- 4) HEŘT, Jiří. *Výkladový slovník esoteriky a pavěd*. Praha: V. Nosková, 2008. ISBN 978-80-903320-6-5.
- 5) KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2006. ISBN 80-247-1110-9.
- 6) KŘÍŽOVÁ, Eva. *Alternativní medicína jako problém*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0754-9.
- 7) LECHTA, Viktor a kol. *Terapie narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál, s.r.o., 2005. ISBN 80-7178-961-5.
- 8) MICHEL, Katarina. *Bachovy květové esence od A do Z: 38 esencí k harmonizaci těla i duše*. Praha: Metafora, 2012, ISBN 978-80-7359-351-3.
- 9) MIKULAJOVÁ, Marína a KAPALKOVÁ, Svetlana. *Terapie narušeného vývoje řeči* In LECHTA, Viktor a kol. *Terapie narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál, s.r.o., 2005. ISBN 80-7178-961-5.
- 10) MOJAY, Gabriel. *Aromaterapie pro léčení duše*. Praha: Alternativa, 2004. ISBN 80-85993-64-3.
- 11) NEUBAUER, Karel. *Logopedická péče o dospělé osoby* In ŠKODOVÁ, Eva a JEDLIČKA, Ivan a kol. *Klinická logopedie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-546-6.
- 12) NEUBAUER, Karel. *Logopedie a surdologopedie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-500-4.
- 13) NEUBAUER, Karel. *Neurogení poruchy komunikace u dospělých*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-159-4.
- 14) REICHLIN-MELDEGG, Hanni. *Aura-Soma a feng-šuej*. Praha: Barevný svět, 2006, ISBN 80-903543-0-0.

- 15) RUCKI, Štěpán. *Alternativní medicína: pomoc, nebo nebezpečí?* Praha: Návrat domů, 2000. ISBN 80-7255-023-3.
- 16) SKUTIL, Martin a kol. *Základy pedagogicko – psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011). ISBN 978-80-7367-778-7.
- 17) ŠKODOVÁ, Eva a JEDLIČKA, Ivan a kol. *Klinická logopedie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-546-6.
- 18) ŠVARŤÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- 19) VITÁSKOVÁ, Kateřina. *Special education of people with impaired communication skills*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3751-4.
- 20) ŽUMÁROVÁ, Monika. *Základní přístupy ke zkoumání* In SKUTIL, Martin a kol. *Základy pedagogicko – psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011). ISBN 978-80-7367-778-7.

Internetové zdroje

- 21) *Studijní centrum BASIC* [online]. [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <http://www.basic.cz/>
- 22) *R-FACTOR: Pravda vítězí/vyděsí* [online]. 2014 [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <http://www.r-factor.cz/basic.htm>

Přílohy

Příloha A

Jak nahlíží na alternativní přístupy k poruchám řečové komunikace odborní pracovníci?

Základní informace

Jak dlouhá je Vaše logopedická praxe? – 30 let

Klinická logopedie

Vlastní názor

Co si představíte pod pojmem pseudoterapie?

Nevnímám určitě tyto terapie, obory, jako logopedii. Logopedie to skutečně není, já to vnímám spíš jako doplněk, vyvážení. Například dítě s neplynulostí řečovou, to je jistě fenomén, který zasahuje psychiku dítěte a psychiku celé rodiny. Pokud rodina s dítětem, krom intenzivní příslušné terapie, si odlehčí nějakou takovou terapií, nebo půjdou například do solné jeskyně a povoní si vůničky, tak jako doplnění je to dobré, proč ne, nejsem k tomu kritická. Moje kritičnost přijde v tu chvíli, kdy by se řeklo, že se bude dělat logopedie tak, že se bude třeba uplatňovat aromaterapie, to nestačí. Ale jako podpůrná záležitost, proč ne.

Jaký vidíte rozdíl mezi alternativní medicínou a pseudoterapií?

Neodborná péče je vždy špatná. Když na to člověk nemá příslušné vzdělání, tak to člověku může i ublížit. Ale alternativní způsoby nemusí být vždy neodborné. Musí umět odhadnout, kdy jejich síly budou stačit a kdy potřebují spolupráci třeba nějakého lékaře.

Kde vidíte hranici mezi pseudoterapií a terapií, jak se pozná?

Tak logopedie není čistě lékařský obor, je na pomezí mnoha oborů, má interdisciplinární charakter – medicína, psychologie, foniatrie zcela jistě. Proto není tak rasantně proti alternativním postupům, jsme v tom tolerantní.

Já bych se ale bránila tomu pojmu pseudoterapie. Terapie je způsob, kterým dosahujeme nějakého cíle a pokud ta terapie je účinná, tak proč jí říkat pseudoterapie. Já už jsem za život viděla tolik zvláštních postupů, neotřelých, které by mě ani nenapadly, a které vedly k úspěchu, tudíž bych to nenazývala jako pseudoterapie. Ale použila bych termín neodborná péče. To už souvisí se vzděláním, se zkušenostmi daného logopeda. Logoped musí mít pětileté studium logopedie. Logoped musí poznat, kdy daná řečová vada je zvladatelná v rámci jeho oboru, a kdy musí spolupracovat. Tohle musí fungovat. Takže ne pseudoterapie, ale neodborná péče. Jestliže ošetřuju něco, na co nemám kvalifikaci, a kde se necítím zcela kompetentní, tak by měl mít člověk soudnost a poslat dítě tam, kde tu péči dostane správnou. Ale to například léčitelé nemusí mít, je to pro ně příležitost, je to pro ně další pacient, za kterého mají peníze, a levné to není. Ten léčitel zjevně nemá takové vzdělání, kdyby ho měl, tak není léčitel, ale lékař, ale oni nemají přímou zodpovědnost, ten pacient si hledal sám léčitele, ten léčitel nehledá pacienta, takže tam asi nebude přímá zodpovědnost. Racionálnější ale je poslechnout lékaře.

Jak (do jaké míry) mohou pseudoterapie ovlivnit terapii poruch řečové komunikace?

Tak neodborná péče není nikdy dobrá, když ji nedělá člověk dobře, tak je to vždycky špatně. Nemůže to mít dobré výsledky, ovlivnit člověka to může, ale pokud to nebude odborná péče, není to dobře.

Jaké jsou negativní / pozitivní důsledky pseudoterapie?

Když bude dělat logopedii nějaká paní učitelka, která si o tom přečetla v knížkách a slibuje rodičům, že vadu řeči odstraní, nemá kompetence a neumí to dělat, tak je to špatně. Ale pokud to rodiče nepochopí, že nebude ta péče dobrá, a že ta paní nemá oprávnění dělat takovou práci, tak se takové metody vždy najdou, rodiče si ty metody vyhledávají. Existují léčitelé, ale díky rodičům, kteří je vyhledávají. Když to ta daná osoba neumí dobře, ať je to léčitel nebo nějaká sousedka, tak to může dítě poškodit. Logopedie ale neohrožuje na životě, pokud rodiče s dítětem podstoupí takovou terapii, tak sami vidí, že to není dobré, ale když pak přijdou k nám, tak už je tam časová ztráta, dítě má poruchu zakořeněnou a ten start je těžší.

Logopedie má vliv na kvalitu života do budoucna, takže vada poté přetrvává celý život, ale není to tak drastické, nevyhledávají ti rodiče tak často léčitele, jako u těžkých

chorob. A když je nějaká metoda léčitele člověku příjemná, tak by to mohlo mít pozitivní vliv, člověk se bude cítit příjemně, dobře a podvědomě to bude na člověka fungovat.

Doporučil/a byste v nějakých případech (případně v jakých) alternativní terapii u poruch řečové komunikace?

Rozhodně ne. Pokud už je tam narušení komunikačních schopností, opoždění vývoje řeči, tak to vždy patří do rukou klinického logopeda, protože tady můžeme přijít i na příčinu, na základě čeho ta porucha vznikla, a můžeme směřovat rodiče. Pokud to dělá nějaká paní, která viděla dvě děti měsíčně, tak to nemůže dělat, protože nemá dostatečnou zkušenost a neumí to. Ale není to tak drastické, protože rodiče vidí, že u té paní nejsou takové výsledky a nevede to k úspěchu a ještě si to musí hodně zaplatit.

Zkušenosti s alternativními přístupy

Slyšel/a jste někdy o využití pseudoterapie při terapii poruch řečové komunikace?

Ano slyšela, přijde třeba rodič, že je u nich na vesnici paní, která jim tvrdí, že logopedii umí a oni k ní rok chodili. Pak přijdou sem a já vidím u dítěte naučené a zafixované vadné stereotypy.

Ptali se Vás někdy rodiče na alternativní terapii poruch řečové komunikace u dětí?

Ptají se na relaxační techniky, které já doporučuji. Neptají se moc na alternativní způsoby léčby, ale spíš zda nemají dát dítě do specializovaného zařízení, do logopedické třídy, do logopedické školky, to je častější. S alternativními postupy jinak nemám žádný konflikt.

Víte o tom, že by někteří z Vašich klientů měli zkušenosti s pseudoterapeutickou léčbou?

Ano měla jsem třeba zkušenost, přišlo ke mně dítě, učilo se někde R a používalo k tomu jakýsi drátek, který si dávalo do pusy a vyluzovalo tak neskutečně hloupý zvuk. Ten hoch to měl tak naučené, 2 roky chodily k té paní na vesnici. V mé ordinaci za půl roku zvládal normální R, ještě že maminka dostala včas rozum, jinak by to měl chlapec na celý život. Takže tato skutečnost byla negativní.

Většinou rodiče vyhledávají takovou pomoc, když už jsou zoufalí, nevidí výsledky, tak se uchylují k těmto terapiím, ale více je to spíše u vážnějších nemocí, u rakoviny, ale

logopedie není život ohrožující, takže to není tak drastické. Logopedie má ale vliv na kvalitu života do budoucna.

Jaká by byla Vaše reakce, kdyby klient podstoupil takovou terapii?

Vždy komunikuji s rodiči, vysvětluji to rodičům. Zakládám terapii na komunikaci mě, dítěte a rodiče. Pokud by rodiče chodili i někam jinam, tak bych jim do toho nezasahovala, když to bude bráno jako doplněk, není to logopedie, ale jako doplněk je to dobré.

Pokoušel se Vás někdy někdo z tohoto oboru kontaktovat, nabízel své služby?

Akorát nějaké cvičení, které doporučuji, ale jinak mě nekontaktují.

Setkala jsem se s tím, že nabízejí biofeedback, máte s tím nějakou zkušenost?

To mě nekontaktují, nemám s tím moc zkušenost, ale vyzkoušela jsem si to, vím, o co jde, ale беру to zase jako doplněk, ne jako náhradu terapie. Učí to děti soustředit se, to je dobře. Ale nikdy jsem nezaznamenala nějaké prudké zlepšení, které by mi řeklo, že kdyby to dítě nebylo na biofeedbacku, tak by bylo jinde, to zlepšení vidí spíše rodiče než já, nevidím to, co ti rodiče. Mám trochu pocit, zda to není placebo efekt, že rodiče tomu věří, tak vidí ty výsledky, ale já jim rozumím. Když to člověku neublíží, tak proč ne.